

INCLUSION THAT TRANSFORMS LIVES

Περιεχόμενο

Συνοπτική περίληψη	4
Σκοπός της έκθεσης	4
Σημαντικά ευρήματα	4
Ευκαιρίες Βελτίωσης	5
Εισαγωγή	5
Ιστορικό και Περιεχόμενο	5
Στόχος του παραδοτέου	6
Δομή της Έκθεσης	7
Μεθοδολογία	7
Προσέγγιση της Έρευνας	7
Σκοποί και περιορισμοί	9
Διαθεματικότητα και Σύνθετες Διακρίσεις	9
Απουσία δεδομένων και Ηθικές παράμετροι	10
Ανάλυση ανά χώρα	10
ΙΣΠΑΝΙΑ	10
Σύνοψη	10
ΕΛΛΑΔΑ	14
Σύνοψη	14
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	20
Σύνοψη	20
ΚΥΠΡΟΣ	22
Σύνοψη	22
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	26
Σύνοψη	26
Συγκριτική Ανάλυση	28
Ομοιότητες και Διαφορές μεταξύ Χωρών	28
Εντοπισμός Κενών	29
Ευθυγράμμιση με τα Πλαίσια της ΕΕ	32
Συστάσεις	34
Βελτίώσεις Πολιτικής	34
Ενίσχυση θεσμών	34
Διακρατικές Ευκαιρίες Μάθησης	34
Κατευθύνσεις για μελλοντική έρευνα	35
Παραρτήματα	35

Περίληψη Συνεντεύξεων	35
ΙΡΛΑΝΔΙΑ	35
ΙΣΠΑΝΙΑ	36
ΕΛΛΑΔΑ	38
ΚΥΠΡΟΣ	39
ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ	41
Συμπεράσματα	43

Π2.1 ΕΚΘΕΣΗ ΕΘΝΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ

Συνοπτική περίληψη

Σκοπός της έκθεσης

Η παρούσα έκθεση εξετάζει την κατάσταση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην Ισπανία, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Κύπρο και την Ιρλανδία, εστιάζοντας στον σχεδιασμό και την εφαρμογή πολιτικών καθώς και στην ένταξη των trans και intersex ατόμων. Τα ευρήματα αποσκοπούν στην υποστήριξη υπεύθυνων πολιτικών, θεσμών και υπερασπιστών των δικαιωμάτων καθώς και στην προώθηση της ισότητας και της ένταξης.

Η έκθεση επιδιώκει να κατανοήσει τις **προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι trans και intersex κοινότητες στην πρόσβαση σε κατάλληλες υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης** και στις **ίσες ευκαιρίες στην αγορά εργασίας**, μέσω συνδυασμού λεπτομερών συνεντεύξεων και διαλόγου με ενδιαφερόμενους φορείς. Παρέχει μια **επισκόπηση των υφιστάμενων πολιτικών, νομικών πλαισίων και πρωτοβουλιών των χωρών της κοινοπραξίας**. Η κοινοπραξία του έργου διεξήγαγε εις βάθος ανάλυση των υφιστάμενων πολιτικών και νομικών πλαισίων για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ και την ένταξη των trans και intersex ατόμων. Η ανάλυση εξέτασε τον βαθμό στον οποίο οι πολιτικές αυτές διασφαλίζουν τα δικαιώματα και την ευημερία αυτών των κοινοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, των ευκαιριών στην αγορά εργασίας και της προστασίας από τις διακρίσεις και την ανισότητα.

Πέρα από την ανάλυση πολιτικών, η έκθεση αξιολόγησε και την πρακτική εφαρμογή των υφιστάμενων πολιτικών, καθώς και τον ρόλο σχετικών θεσμών, οργανισμών και φορέων που είναι υπεύθυνοι για την υλοποίησή τους. Η χαρτογράφηση επέτρεψε τη συγκριτική ανάλυση πολιτικών και πρακτικών στις πέντε χώρες.

Σημαντικά ευρήματα

Σημαντική πρόοδος έχει σημειωθεί στις συμμετέχουσες χώρες, με την Ισπανία να ξεχωρίζει στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+. **Ο Νόμος για τα Τρανς Άτομα (2023)** της Ισπανίας επιτρέπει τον αυτοπροσδιορισμό στη ταυτότητα φύλου, ενώ **ο Νόμος Zero10 (2022)** εγγυάται προστασία από διακρίσεις. Παρομοίως, η Ελλάδα έχει θεσπίσει πρωτοποριακή νομοθεσία, όπως **η νομιμοποίηση του γάμου μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου (2024)** και η **απαγόρευση της θεραπείας μεταστροφής**. Η Λιθουανία έχει θεσπίσει δομημένη προσέγγιση στην **υγειονομική περίθαλψη για trans άτομα μέσω ιατρικών οδηγιών του 2022**, αν και εξακολουθούν να υπάρχουν ελλείψεις σε ευρύτερη προστασία. Η Κύπρος έχει **ποινικοποιήσει τη θεραπεία μεταστροφής** και ξεκίνησε εκστρατείες ευαισθητοποίησης, ενώ το ισχυρό νομικό πλαίσιο της Ιρλανδίας προστατεύει ρητά την ταυτότητα και έκφραση φύλου, εξασφαλίζοντας την ένταξη στην εργασία, την υγεία και την εκπαίδευση.

46% of LGBTI of people are never open to medical staff or healthcare providers about being LGBTI.

19% of lesbian, gay and bisexual people, 35% of trans people and 32% of intersex people felt discriminated against at work in the previous year.

Παρά την πρόοδο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις. Η επιβολή των πολιτικών είναι άνιση, ειδικά σε αγροτικές και συντηρητικές περιοχές. Τα trans και intersex άτομα αντιμετωπίζουν συστηματικά εμπόδια στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, επιδεινούμενα από διακρίσεις και έλλειψη πόρων. Επιπλέον, υπάρχουν νομοθετικά κενά, ιδίως στην αναγνώριση μη δυαδικών και intersex ατόμων και στην αντιμετώπιση των διασταυρούμενων μορφών διακρίσεων.

Ευκαιρίες Βελτίωσης

Τα ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία αξιοποίησης της διακρατικής μάθησης. Τα προοδευτικά νομικά πλαίσια της Ισπανίας και της Ιρλανδίας μπορούν να λειτουργήσουν ως πρότυπα για την ενίσχυση της προστασίας, ενώ οι περιεκτικές μεταρρυθμίσεις της Ελλάδας προσφέρουν πρακτικά παραδείγματα για την ισότητα στον γάμο και τα δικαιώματα των intersex ατόμων. **Η εναρμόνιση των νομικών πλαισίων μεταξύ των χωρών** θα μπορούσε να δημιουργήσει κοινά πρότυπα για τον αυτοπροσδιορισμό, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και τα μέτρα κατά των διακρίσεων.

Απαραίτητες είναι οι δράσεις ενίσχυσης ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένης της εκπαίδευσης επαγγελματιών υγείας, υπευθύνων χάραξης πολιτικής και σωμάτων επιβολής του νόμου. Οι πρωτοβουλίες αυτές θα ενίσχυαν την κατανόηση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων και θα βελτίωναν την εφαρμογή των πολιτικών. Θα πρέπει επίσης να δοθεί προτεραιότητα σε εκστρατείες δημόσιας ευαισθητοποίησης για την καταπολέμηση του στίγματος και την προώθηση της κοινωνικής αποδοχής, δημιουργώντας ένα περιβάλλον που ευνοεί την ένταξη.

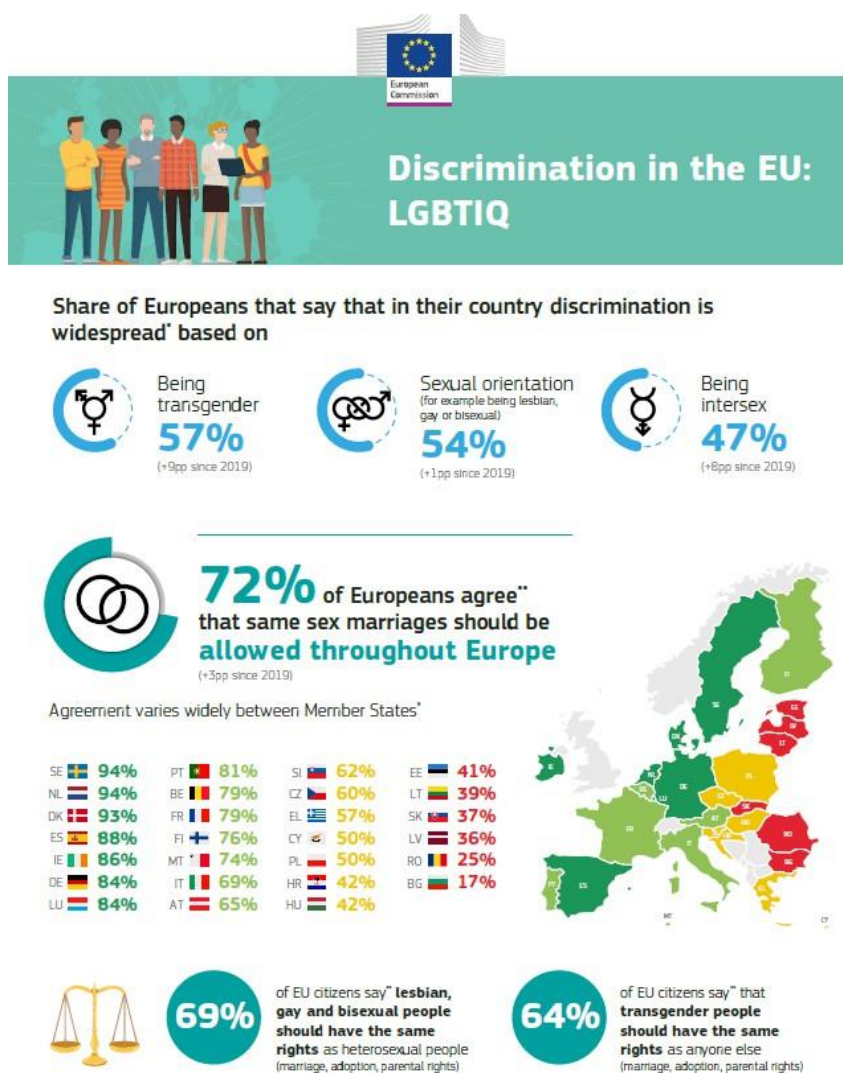
Εισαγωγή

Ιστορικό και Περιεχόμενο

Τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ έχουν κερδίσει όλο και μεγαλύτερη αναγνώριση σε ολόκληρη την Ευρώπη, ως ουσιαστικό στοιχείο για την οικοδόμηση κοινωνιών χωρίς αποκλεισμούς που σέβονται την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την ισότητα. Αν και πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στην προώθηση της προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις, ιδίως για τα trans και intersex άτομα, τα οποία συχνά αντιμετωπίζουν

μοναδικά εμπόδια στην πρόσβαση σε δικαιώματα, στην υγειονομική περίθαλψη και στην προστασία από διακρίσεις. Η ένταξη αυτών των ομάδων δεν αποτελεί μόνο ζήτημα ισότητας αλλά και ευθυγράμμισης με τις θεμελιώδεις αρχές των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ) διαδραματίζει καίριο ρόλο στην προάσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και στην **καταπολέμηση των διακρίσεων**, παρέχοντας ένα πλαίσιο για τα κράτη μέλη ώστε να προστατεύουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Οδηγίες και στρατηγικές της ΕΕ, όπως η **Στρατηγική Ισότητας LGBTIQ+ 2020–2025**, στοχεύουν στον συντονισμό των προσπάθειών σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διασφαλίζοντας ότι οι πολιτικές ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των ατόμων, ανεξαρτήτως ταυτότητας φύλου, σεξουαλικού προσανατολισμού ή χαρακτηριστικών φύλου. Οι συμμετέχουσες χώρες –Ισπανία, Ελλάδα, Λιθουανία, Κύπρος και Ιρλανδία– συμβάλλουν σε αυτό το κοινό όραμα, εφαρμόζοντας πολιτικές που προστατεύουν τις ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες, ενώ ταυτόχρονα αντιμετωπίζουν τα διαρκή κενά στην επιβολή και την κοινωνική αποδοχή.

Πηγή: Special Eurobarometer 535: Discrimination in the EU, Infographics. <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>

Η παρούσα έκθεση είναι ιδιαίτερα επίκαιρη, δεδομένης της αυξανόμενης διεθνούς αναγνώρισης των ζητημάτων που αφορούν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα και της επιτακτικής ανάγκης για πολιτικές χωρίς αποκλεισμούς που αντανakλούν τις ποικίλες πραγματικότητες. Εστιάζοντας στην ένταξη των trans

και intersex ατόμων, επιδιώκει να αναδείξει τα σημεία όπου απαιτείται επιπλέον δράση ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ πολιτικής και πράξης.

Στόχος του Παραδοτέου

Το παρόν παραδοτέο παρέχει μια ολοκληρωμένη επισκόπηση των δικαιωμάτων και των πολιτικών για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στις συμμετέχουσες χώρες, με έμφαση στα trans και intersex άτομα. Η άσκηση χαρτογράφησης που πραγματοποιήθηκε για τον σκοπό αυτό περιλάμβανε ενδελεχή ανασκόπηση των νομοθετικών πλαισίων, των πολιτικών πρωτοβουλιών και της εφαρμογής τους στην πράξη. Εξετάστηκε σε ποιο βαθμό τα υφιστάμενα μέτρα διασφαλίζουν τα δικαιώματα και την ευημερία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ιδιαίτερα σε κρίσιμους τομείς όπως η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, η προστασία στον χώρο εργασίας και η ελευθερία από διακρίσεις.

Μέσα από την ανάλυση αυτών των ευρημάτων, η έκθεση εντοπίζει κοινές προκλήσεις, ευκαιρίες και βέλτιστες πρακτικές, διευκολύνοντας τη συγκριτική ανάλυση πολιτικών και πρακτικών μεταξύ των χωρών. Ο απώτερος στόχος είναι να ενισχυθεί η διακρατική μάθηση και η εναρμόνιση, παρέχοντας έναν οδικό χάρτη για την ενίσχυση της ένταξης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ενώ παράλληλα καλύπτονται οι ιδιαίτερες ανάγκες περιθωριοποιημένων ομάδων. Το παρόν παραδοτέο ευθυγραμμίζεται με τους ευρύτερους στόχους του έργου, οι οποίοι αποσκοπούν στην προώθηση της ισότητας και στη διασφάλιση ότι κανείς δεν θα μείνει πίσω.

Δομή της Έκθεσης

Η έκθεση οργανώνεται σε διάφορες βασικές ενότητες που καθοδηγούν τον αναγνώστη μέσα από τα ευρήματα και τις συστάσεις της. Μετά την παρούσα εισαγωγή, η ενότητα Μεθοδολογία περιγράφει την ερευνητική προσέγγιση, η οποία περιλαμβάνει ανάλυση πολιτικής βάσει βιβλιογραφίας και πληροφορίες από συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενους φορείς.

Η Ανάλυση ανά Χώρα εξετάζει τις πολιτικές και τα νομικά πλαίσια κάθε συμμετέχουσας χώρας, εντοπίζοντας δυνατά σημεία, ελλείψεις και προκλήσεις στην εφαρμογή. Η Συγκριτική Ανάλυση αναγνωρίζει ομοιότητες, διαφορές και ευκαιρίες εναρμόνισης μεταξύ των χωρών. Η ενότητα Συστάσεις παρέχει στοχευμένες προτάσεις για τη βελτίωση των δικαιωμάτων και της προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.

Η έκθεση ολοκληρώνεται με μια σύνοψη βασικών ευρημάτων από τις συνεντεύξεις με φορείς και μια όραση για την προώθηση της ένταξης των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων σε ολόκληρη την Ευρώπη. Μέσα από μια δομημένη και εις βάθος διερεύνηση του θέματος, η έκθεση στοχεύει να συμβάλει στις συνεχιζόμενες προσπάθειες για την **εξασφάλιση ισότητας και αξιοπρέπειας για όλα τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα** στις συμμετέχουσες χώρες.

Μεθοδολογία

Προσέγγιση της έρευνας

Η έρευνα για την παρούσα έκθεση πραγματοποιήθηκε μέσω ενός συνδυασμού ανάλυσης πολιτικής βάσει βιβλιογραφίας (desk research) και συνεντεύξεων με ενδιαφερόμενους φορείς. **H**

βιβλιογραφική έρευνα περιλάμβανε εκτενή ανασκόπηση των υφιστάμενων νομικών πλαισίων, πολιτικών και πρωτοβουλιών σχετικών με τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στις συμμετέχουσες χώρες. Εξετάστηκαν νόμοι κατά των διακρίσεων, διατάξεις για την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, προστασία στον χώρο εργασίας, καθώς και μηχανισμοί αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου.

Επιπλέον, αναλύθηκαν ειδικές εθνικές εκθέσεις, ακαδημαϊκές μελέτες και κυβερνητικές δημοσιεύσεις, ώστε να αποκτηθεί πλήρης κατανόηση του νομοθετικού και πολιτικού τοπίου κάθε χώρας. Για την υποστήριξη της χαρτογράφησης αναπτύχθηκε ένα λεπτομερές πρότυπο συλλογής δεδομένων. **Το δομημένο αυτό εργαλείο διασφάλισε μια συνεπή προσέγγιση στη συλλογή και ανάλυση των δεδομένων, επιτρέποντας τον εντοπισμό ελλείψεων, πλεονεκτημάτων και ευκαιριών για εναρμόνιση μεταξύ των χωρών.**

Το πρότυπο περιλάμβανε οκτώ βασικές ενότητες, καθεμία από τις οποίες επικεντρωνόταν σε συγκεκριμένες πτυχές του σχεδιασμού και της εφαρμογής πολιτικής για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Διευκόλυνε την τεκμηρίωση κρίσιμων στοιχείων, όπως οι στόχοι των πολιτικών, οι μηχανισμοί επιβολής, η ανατροφοδότηση από φορείς, καθώς και τα μετρήσιμα αποτελέσματα. Για παράδειγμα:

Η Ενότητα 2 εστίαζε στη σύνοψη πολιτικών, συμπεριλαμβανομένων των διατάξεων τους, των ομάδων-στόχων και των χρονοδιαγραμμάτων υλοποίησης. Οι Ενότητες 3 και 4 αξιολογούσαν την ενσωμάτωση, την αποτελεσματικότητα και το εύρος των πολιτικών, με έμφαση στις διακρίσεις λόγω διαθεματικότητας (intersectionality) και στις περιφερειακές ανισότητες.

Το πρότυπο έδωσε επίσης έμφαση στις οπτικές των ενδιαφερόμενων μερών, απαιτώντας από τους εταίρους να καταγράψουν σχόλια από τις ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητες, οργανώσεις υπεράσπισης και θεσμούς. Αυτή η ποιοτική πληροφόρηση προσέδωσε βάθος στην ανάλυση, αναδεικνύοντας πρακτικές προκλήσεις και επιτυχίες στην εφαρμογή πολιτικής. Ποσοτικά δεδομένα, όπως στατιστικά για καταγγελίες διακρίσεων και επιλύσεις υποθέσεων, καταγράφηκαν επίσης στην Ενότητα 7, παρέχοντας μετρήσιμες ενδείξεις για τον αντίκτυπο των υφιστάμενων πλαισίων.

Χρησιμοποιώντας αυτό το ολοκληρωμένο εργαλείο, η κοινοπραξία εξασφάλισε ότι η συλλογή δεδομένων ήταν πλήρης, οργανωμένη και ευθυγραμμισμένη με τους στόχους του έργου. Η προσέγγιση αυτή επέτρεψε μια ισχυρή συγκριτική ανάλυση μεταξύ των συμμετεχουσών χωρών και αποτέλεσε τη βάση για τα ευρήματα και τις συστάσεις της παρούσας έκθεσης.

Οι συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενους φορείς συμπλήρωσαν τη βιβλιογραφική έρευνα, παρέχοντας ποιοτικές πληροφορίες σχετικά με την εφαρμογή των πολιτικών και τις κοινωνικές στάσεις. Οι συνεντεύξεις περιελάμβαναν: Κυβερνητικούς αξιωματούχους, Εκπροσώπους ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεων, Παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, Νομικούς ειδικούς και Κοινοτικούς υπερασπιστές.

Οι συνεντεύξεις διερεύνησαν θέματα όπως η εφαρμογή των πολιτικών, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα trans και intersex άτομα, καθώς και βέλτιστες πρακτικές για την προώθηση της ένταξης.

Ακολουθήθηκε ημι-δομημένη μορφή συνεντεύξεων, επιτρέποντας στους συμμετέχοντες να εκφράσουν λεπτομερείς απόψεις, ενώ ταυτόχρονα καλύπτονταν βασικά πεδία

ενδιαφέροντος. Η συνεργασία διαμόρφωσε ένα ισχυρό πλαίσιο συνεντεύξεων, στοχευμένο σε trans και intersex άτομα, επαγγελματίες υγείας και εργοδότες.

Το πλαίσιο αυτό επικεντρώθηκε στην καταγραφή καθημερινών εμπειριών, διαθεματικών διακρίσεων και ανισοτήτων, με σκοπό την κινητοποίηση των εμπλεκόμενων για συστημική αλλαγή. Καθαρές οδηγίες εξασφάλισαν τη συγκατάθεση των συμμετεχόντων, ενώ όσες/οι πραγματοποιούσαν τις συνεντεύξεις υιοθέτησαν διαθεματική οπτική για αποτελεσματική εμπλοκή των συμμετεχόντων. Οι συνεντεύξεις προσέφεραν άμεσες μαρτυρίες για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα trans και intersex άτομα, ενισχύοντας παράλληλα τη συμμετοχή των ενδιαφερόμενων φορέων.

INTERVIEW DESCRIPTION

T2.3 Intersectional Inequality in Everyday Narratives: insights from Stakeholder Focus Groups

The objective is to create a robust framework for conducting interviews with trans and intersex individuals, medical professionals, and employers while integrating stakeholder focus groups to promote sustainable change in the rights and opportunities of these communities.

Οι στοχευμένες ερωτήσεις εστίασαν στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, τις διακρίσεις, τα εμπόδια στην απασχόληση και τις κοινωνικές στάσεις. Οι ομάδες εστίασης (focus groups) διευκόλυναν τις συζητήσεις με στόχο την αναγνώριση στρατηγικών για την ενσωμάτωση και την ένταξη. Κάθε εταίρος πραγματοποίησε τρεις ομαδικές συνεντεύξεις, με συμμετοχή δέκα ενδιαφερόμενων ανά συνεδρία, συμπεριλαμβανομένων trans και intersex ατόμων, επαγγελματιών υγείας και εργοδοτών.

Οι συνεντεύξεις διήρκησαν μία ώρα και συνοδεύονταν από φόρμες εγγραφής, συμφωνητικά συγκατάθεσης και ερωτηματολόγια μετά τη συνεδρία. Κατά τις συνεδρίες χρησιμοποιήθηκαν καθοδηγούμενες συζητήσεις, οπτικά βοηθήματα και σχεδιασμός δράσεων, προκειμένου να ενισχυθεί η εμπλοκή των συμμετεχόντων. Συνολικά συμμετείχαν 225 ενδιαφερόμενοι, καταναμεμένοι μεταξύ **trans και intersex ατόμων, επαγγελματιών υγείας και εργοδοτών**. Μια διαθεματική προσέγγιση διασφάλισε ότι ελήφθησαν υπόψη παράγοντες όπως η φυλή, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και άλλες ταυτότητες.

Τα θέματα των συνεντεύξεων διέφεραν ανάλογα με την ομάδα των συμμετεχόντων: Τα trans και intersex άτομα συζήτησαν την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, τη νομική αναγνώριση, την απασχόληση και τις κοινωνικές πιέσεις. Οι επαγγελματίες υγείας επικεντρώθηκαν σε πολιτικές, εμπόδια στην παροχή φροντίδας και προκαταλήψεις. Οι εργοδότες ανέλυσαν την ένταξη στον χώρο εργασίας, τις προκλήσεις στην πρόσληψη και τις παρανοήσεις γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ+ θέματα.

Οι άνθρωποι που πραγματοποίησαν τις συνεντεύξεις ενθαρρύνθηκαν να προσαρμόσουν και να επεκτείνουν τη συζήτηση πέρα από τις προκαθορισμένες ερωτήσεις, με στόχο τη συλλογή βαθύτερων και ουσιαστικότερων πληροφοριών. Η ευελιξία αυτή επέτρεψε την ανάπτυξη αυθεντικών συνομιλιών, αναδεικνύοντας πολύτιμες οπτικές που διαφορετικά ίσως να μην είχαν καταγραφεί.

Σκοποί και περιορισμοί

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο να παρέχει μια συνολική επισκόπηση των δικαιωμάτων και των πολιτικών για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην Ισπανία, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Κύπρο και την Ιρλανδία.

Παρά τις σημαντικές προσπάθειες για τη συγκέντρωση ευρείας γκάμας δεδομένων και απόψεων, θα πρέπει να αναγνωριστούν ορισμένοι περιορισμοί.

Αρχικά, η διαθεσιμότητα των δεδομένων διέφερε μεταξύ των χωρών, με ορισμένες περιοχές να στερούνται λεπτομερών πληροφοριών για τις εμπειρίες ζωής των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων ή για τα αποτελέσματα των πολιτικών. Αυτό δημιούργησε προκλήσεις για την εξίσου λεπτομερή ανάλυση όλων των χωρών. Επιπλέον, η Ισπανία και η Ελλάδα είχαν περισσότερους οργανισμούς στο εταιρικό σχήμα και συνεπώς παρείχαν περισσότερα στοιχεία και πληροφορίες.

Επιπλέον, η έρευνα εστίασε ιδιαίτερα στην ένταξη των trans και intersex ατόμων στο ευρύτερο πλαίσιο ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτικών. Αν και αυτή η έμφαση ήταν απαραίτητη, ενδέχεται να περιόρισε το βάθος της ανάλυσης για άλλες υποομάδες της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Γεωγραφικές ανισότητες παρατηρήθηκαν επίσης ως περιοριστικός παράγοντας, καθώς οι αγροτικές περιοχές ήταν συχνά υπό-εκπροσωπούμενες στα δεδομένα και τις συνεντεύξεις.

Παρά τους παραπάνω περιορισμούς, τα ευρήματα παρέχουν μια σταθερή βάση για την κατανόηση της υφιστάμενης κατάστασης των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ και την αναγνώριση εφαρμόσιμων διαδρομών προς την πρόοδο.

Διαθεματικότητα και Σύνθετες Διακρίσεις

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα δεν βιώνουν διακρίσεις μεμονωμένα – πολλά αντιμετωπίζουν συσσωρευμένα εμπόδια λόγω διασταυρούμενων ταυτοτήτων όπως η φυλή, η εθνικότητα, η αναπηρία, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο ή το καθεστώς μετανάστευσης. Αυτοί οι επικαλυπτόμενοι παράγοντες επηρεάζουν σημαντικά την πρόσβαση σε δικαιώματα, υπηρεσίες και ασφάλεια.

Οι φυλετικές και εθνοτικές μειονότητες εντός των ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων συχνά βιώνουν διπλό αποκλεισμό. Για παράδειγμα, τα trans άτομα που ανήκουν σε φυλετικές ομάδες μπορεί να υφίστανται επιπλέον στερεοτυπικές συμπεριφορές στον χώρο εργασίας ή στον τομέα της υγείας, ιδιαίτερα σε χώρες όπου ο συστημικός ρατσισμός παραμένει ανεπηρέαστος. Σε κάποιες περιπτώσεις, η εθνοτική ή φυλετική προέλευση εντείνει την κοινωνική απόρριψη, ειδικά σε περιοχές με ανεπαρκές θεσμικό αντιρατσιστικό πλαίσιο.

Οι ΛΟΑΤΚΙ+ μετανάστες και αιτούντες άσυλο αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα έντονες προκλήσεις. Η νομική αναγνώριση φύλου συχνά δεν είναι διαθέσιμη για άτομα χωρίς έγγραφα, ενώ οι διαδικασίες ασύλου σπάνια αξιολογούν επαρκώς τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν οι ΛΟΑΤΚΙ+ αιτούντες στις χώρες καταγωγής τους. Γλωσσικά εμπόδια, φόβος απέλασης και ασυνεπής νομική προστασία επιδεινώνουν περαιτέρω τον αποκλεισμό τους, ιδιαίτερα όταν η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και η νομική αναγνώριση εξαρτώνται από την κατάσταση διαμονής.

Τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα με αναπηρία συχνά αντιμετωπίζουν πολλαπλά εμπόδια στην αναζήτηση κατάλληλων υπηρεσιών. Οι διακρίσεις στην υγεία ή την εκπαίδευση επιδεινώνονται από προληπτικές αντιλήψεις, προκαλώντας αποκλεισμό ακόμα και σε συστήματα που θεωρητικά

προστατεύουν τις μειονότητες. Η εκπαίδευση των επαγγελματιών σπάνια καλύπτει ταυτόχρονα την αναπηρία και τη σεξουαλική/έμφυλη ποικιλομορφία, αφήνοντας σημαντικά κενά στην διαθεματική φροντίδα και αναγνώριση.

Επί του παρόντος, λίγες χώρες συλλέγουν συστηματικά αποδιαρθρωμένα δεδομένα που αφορούν αυτές τις διασταυρούμενες ταυτότητες. Η απουσία αυτής της ορατότητας εμποδίζει την ανάπτυξη πολιτικών και την εφαρμογή στοχευμένων και δίκαιων παρεμβάσεων.

Για την αντιμετώπιση αυτού του κενού, **οι εθνικές στρατηγικές πρέπει:**

- Να ενσωματώσουν διαθεματικούς δείκτες στα συστήματα συλλογής και παρακολούθησης δεδομένων για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.
- Να περιλαμβάνουν οργανισμούς μεταναστών, ατόμων με αναπηρία και φυλετικής δικαιοσύνης στις διαδικασίες διαμόρφωσης πολιτικής και διαβούλευσης.
- Να χρηματοδοτήσουν στοχευμένες δράσεις και υπηρεσίες για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που ανήκουν σε περιθωριοποιημένες ομάδες.

Απουσία δεδομένων και Ηθικές παράμετροι

Παρόλο που η παρούσα έκθεση επιδιώκει να προσφέρει μια συνολική και ακριβή απεικόνιση των βιωμένων εμπειριών των trans και intersex ατόμων στις πέντε συμμετέχουσες χώρες, είναι σημαντικό να αναγνωριστούν ορισμένοι περιορισμοί σε σχέση με τα διαθέσιμα δεδομένα και τις ηθικές παραμέτρους.

Πρώτον, η διαθεσιμότητα και λεπτομέρεια των δεδομένων που αφορούν τα intersex άτομα παραμένουν ιδιαίτερα περιορισμένες. Σε πολλές περιπτώσεις, οι intersex πληθυσμοί δεν αναγνωρίζονται ως ξεχωριστή δημογραφική κατηγορία στις επίσημες στατιστικές, και οι εμπειρίες τους συχνά συγχέονται με εκείνες άλλων ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτοτήτων, γεγονός που αποκρύπτει τις ανάγκες τους στον τομέα της υγείας.

Επιπλέον, ο στιγματισμός που σχετίζεται με τις trans και intersex ταυτότητες, σε συνδυασμό με τους φόβους για διακρίσεις ή αποκάλυψη της ταυτότητας (outing), ενδέχεται να οδήγησαν ορισμένα άτομα στο να μη συμμετάσχουν ή να μην αναφέρουν επαρκείς προσωπικές εμπειρίες. Αυτό ενδέχεται να έχει εισάγει μεροληψία στις απαντήσεις, ιδιαίτερα σε περιοχές όπου τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ είναι λιγότερο αναγνωρισμένα ή όπου υπάρχει χαμηλό επίπεδο εμπιστοσύνης προς θεσμούς.

Από ηθικής άποψης, δόθηκε ιδιαίτερη προσοχή ώστε να διασφαλιστεί η εθελοντική συμμετοχή, η ενημερωμένη συναίνεση και η εμπιστευτικότητα, ειδικά σε συνεντεύξεις με περιθωριοποιημένες ή νομικά μη αναγνωρισμένες ομάδες. Ωστόσο, οι ηθικοί περιορισμοί περιόρισαν την πρόσβαση σε ορισμένες ιδιαίτερα ευάλωτες υποομάδες, όπως άτομα χωρίς νομιμοποιητικά έγγραφα ή ανήλικοι χωρίς τη συναίνεση κηδεμόνα. Αυτές οι απουσίες ενδέχεται να έχουν δημιουργήσει κενά στην αντιπροσωπευτικότητα των ποιοτικών δεδομένων.

Τέλος, λόγω ανισοτήτων στον αριθμό και τη δυναμικότητα των εταίρων ανά χώρα, ο όγκος και το βάθος των δεδομένων δεν ήταν ισομερώς κατανομημένα. Η Ισπανία και η Ελλάδα συνεισέφεραν περισσότερο χάρη στην αυξημένη θεσμική υποστήριξη και τη μεγαλύτερη εμπλοκή ενδιαφερομένων. Αυτές οι διαφορές αντικατοπτρίζονται και στην πληρότητα των επιμέρους εθνικών αναλύσεων.

Ανάλυση ανά χώρα

Σύνοψη

Η Ισπανία έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στην προώθηση των δικαιωμάτων της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας τις τελευταίες δεκαετίες, καθιστώντας την μία από τις πιο προοδευτικές χώρες στην Ευρώπη, τόσο σε επίπεδο νομικής προστασίας όσο και κοινωνικής αποδοχής. Το 2005, η Ισπανία νομιμοποίησε τον γάμο μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου με τον **Νόμο 13/2005**, καθιστώντας την μία από τις πρώτες χώρες παγκοσμίως που το έπραξαν.

Ο Νόμος για την Ταυτότητα Φύλου (Ley 3/2007) ακολούθησε το 2007, επιτρέποντας στα άτομα να αλλάζουν νομικά το φύλο τους χωρίς απαίτηση χειρουργικής επέμβασης, ένα καθοριστικό βήμα για τα δικαιώματα των trans ατόμων.

Ο Ολοκληρωμένος Νόμος για την Ίση Μεταχείριση και τη Μη Διάκριση (Ley 15/2022), γνωστός και ως Νόμος Zerolo, θεσπίστηκε το 2022 και αποτελεί ορόσημο στη νομοθεσία, παρέχοντας προστασία στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα από διακρίσεις σε τομείς όπως η εργασία, η εκπαίδευση, η στέγαση και η πρόσβαση σε δημόσιες υπηρεσίες. Περιλαμβάνει επίσης διατάξεις για την αντιμετώπιση εγκλημάτων μίσους κατά της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας. Επιπλέον, η Ισπανία έχει υιοθετήσει σημαντικές μεταρρυθμίσεις για την προστασία και υποστήριξη των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, όπως:

Ο Νόμος Δημοκρατικής Μνήμης (Ley 20/2022), που αναγνωρίζει και αποζημιώνει ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που διώχθηκαν κατά τη διάρκεια του φρανκικού καθεστώτος.

Ο Νόμος για τα Τρανς Άτομα (Ley 4/2023), ο οποίος επιτρέπει την αυτοπροσδιοριζόμενη ταυτότητα φύλου και την πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα επιβεβαίωσης φύλου.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Ολοκληρωμένος Νόμος 15/2022 (Ley Integral para la Igualdad de Trato y la No Discriminación)

Ημερομηνία Θέσπισης: July 12th, 2022

Αρμόδιος Φορέας: Ισπανικό Κοινοβούλιο

Ωφελούμενος Πληθυσμός: ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα

Επισκόπηση και Στόχοι

Ο Ολοκληρωμένος Νόμος 15/2022, γνωστός ως Νόμος Zerolo, αποτελεί ένα κομβικό νομοθέτημα που αποσκοπεί στην εξασφάλιση ίσης μεταχείρισης και προστασίας από διακρίσεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στην Ισπανία.

Ο νόμος:

- Απαγορεύει τις διακρίσεις σε διάφορους τομείς της ζωής, όπως η εργασία, η εκπαίδευση, η στέγαση και οι δημόσιες υπηρεσίες.

- Θεσπίζει αυστηρότερες ποινές για εγκλήματα μίσους κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων.
- Προωθεί μια περισσότερο συμπεριληπτική και ισότιμη κοινωνία, όπου τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα μπορούν να ζουν χωρίς φόβο διώξεων, διακρίσεων ή βίας.
- Τονίζει τη σημασία της ευαισθητοποίησης του κοινού για την καταπολέμηση των κοινωνικών προκαταλήψεων.

Ο νόμος επιδιώκει να ενισχύσει τη νομική προστασία και να προάγει την ισότητα, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για ουσιαστική αλλαγή τόσο σε θεσμικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Νόμος Ley 3/2007 για την Ταυτότητα Φύλου και τον Σεξουαλικό Προσανατολισμό (Ley 3/2007 sobre identidad de género y orientación sexual)

Ημερομηνία Θέσπισης: Ιούλιος, 2007

Αρμόδιος Φορέας: Κυβέρνηση της Ισπανίας

Ωφελούμενος Πληθυσμός: Trans και Intersex άτομα

Επισκόπηση και Στόχοι

Νόμος Ley 3/2007, που τέθηκε σε ισχύ στις 15 Ιουλίου 2007, αποτελεί καθοριστικό ορόσημο στη δέσμευση της Ισπανίας για την προάσπιση των δικαιωμάτων των trans ατόμων. Ο νόμος αυτός παρέχει νομική αναγνώριση στην ταυτότητα φύλου των trans ατόμων χωρίς την απαίτηση επεμβατικών ιατρικών διαδικασιών, όπως η χειρουργική επέμβαση — μια προοδευτική προσέγγιση που ήταν πρωτοποριακή για την εποχή της στην Ευρώπη.

Βασιζόμενος στην αρχή του αυτοπροσδιορισμού, ο νόμος έχει βελτιώσει σημαντικά την κοινωνική ένταξη και την ποιότητα ζωής των trans ατόμων στην Ισπανία. Οι βασικοί του στόχοι περιλαμβάνουν:

Την προάσπιση της ισότητας, την πρόληψη των διακρίσεων με βάση την ταυτότητα φύλου και την ενίσχυση της κοινωνικής αποδοχής απέναντι στις ποικίλες έμφυλες ταυτότητες.

Ο νόμος, ευρύτερα γνωστός ως «Νόμος για τα Trans Άτομα» (Trans Law), επιτρέπει στα trans άτομα να τροποποιούν τα προσωπικά τους δεδομένα στα επίσημα έγγραφα, χωρίς την απαίτηση ιατρικής επέμβασης. Αυτή η πρωτοποριακή πρόβλεψη εδραιώνει την αρχή του αυτοπροσδιορισμού, διασφαλίζοντας ότι η νομική ταυτότητα αντανακλά την προσωπική και βιωμένη εμπειρία.

Σε συνταγματικό επίπεδο, ο νόμος ενισχύει τα αντί-διακριτικά μέτρα, επεκτείνοντας την προστασία σε τομείς όπως η εργασία, η εκπαίδευση και οι δημόσιες υπηρεσίες, ώστε να διασφαλιστεί η ίση μεταχείριση και ένταξη.

Επιπλέον, περιλαμβάνει μηχανισμούς προστασίας από τη βία με βάση το φύλο, παρέχοντας υποστήριξη και προστασία — ιδίως για intersex άτομα, τα οποία είναι συχνά πιο ευάλωτα στις διακρίσεις.

Στην αγορά εργασίας, ο νόμος επιβάλλει την υιοθέτηση σχεδίων ισότητας σε μεγάλες επιχειρήσεις για την άρση των εμποδίων που αντιμετωπίζουν trans και intersex άτομα στην πρόσληψη και την επαγγελματική εξέλιξη. Ο νόμος προωθεί επίσης την εκπαίδευση και την πολιτισμική ευαισθητοποίηση μέσω προγραμμάτων που καταρρίπτουν τα έμφυλα στερεότυπα και καλλιεργούν την αποδοχή στα σχολεία και τα μέσα ενημέρωσης. Στον τομέα της υγείας, δίνεται προτεραιότητα στην πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες περίθαλψης, περιλαμβανομένων θεραπειών επιβεβαίωσης φύλου, ενώ αντιμετωπίζεται η διακριτική μεταχείριση εντός των ιατρικών ιδρυμάτων.

Για την προστασία όσων καταγγέλλουν άνιση μεταχείριση, ο νόμος προβλέπει μηχανισμούς προστασίας από αντίποινα, ειδικά στον χώρο εργασίας, διασφαλίζοντας νομική υποστήριξη και αμερόληπτες διαδικασίες. Τέλος, ο Νόμος 3/2007 προάγει την πολιτιστική εκπροσώπηση ενθαρρύνοντας ισορροπία φύλου στα διοικητικά όργανα των τεχνών και των μέσων ενημέρωσης, αυξάνοντας έτσι την ορατότητα και ένταξη των trans και intersex ατόμων στην κοινωνία.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Νόμος για την Πραγματική και Αποτελεσματική Ισότητα των Trans Ατόμων και για την Εγγύηση των Δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ Ατόμων (Ley para la igualdad real y efectiva de las personas trans y para la garantía de los derechos de las personas LGTBI, Ley 4/2023)

Ημερομηνία Θέσπισης: Φεβρουάριος, 2023

Αρμόδιος Φορέας: Ισπανικό κοινοβούλιο

Ωφελούμενος Πληθυσμός: Trans άτομα

Επισκόπηση και Στόχοι

Ο Νόμος για τα Trans Άτομα (Ley 4/2023) που εγκρίθηκε τον Μάρτιο του 2023 στην Ισπανία, αποτελεί ένα μεταρρυθμιστικό νομοθέτημα με σκοπό τη διασφάλιση των δικαιωμάτων και της προστασίας των trans ατόμων. Επιτρέπει σε άτομα ηλικίας άνω των 16 ετών να αυτοπροσδιορίζονται και να αλλάζουν το φύλο τους στα επίσημα έγγραφα χωρίς την ανάγκη ιατρικής έγκρισης. Ανήλικοι ηλικίας 14 έως 16 ετών μπορούν επίσης να αυτοπροσδιοριστούν με τη συγκατάθεση των γονέων.

Ο νόμος διευκολύνει την πρόσβαση σε υπηρεσίες ιατρικής φροντίδας για την επιβεβαίωση φύλου, όπως η ορμονοθεραπεία, και απαγορεύει επιβλαβείς πρακτικές όπως η «θεραπεία μεταστροφής». Επιπλέον, ενισχύει τις προστασίες κατά των διακρίσεων σε βασικούς τομείς όπως η απασχόληση, η εκπαίδευση και οι δημόσιες υπηρεσίες, ενώ ταυτόχρονα δεν περιλαμβάνει αναγνώριση για μη δυαδικά άτομα και επιβάλλει περιορισμούς για ανήλικους κάτω των 14 ετών.

Ο νόμος διασφαλίζει ίσα δικαιώματα για trans άτομα, συμπεριλαμβανομένης της δυνατότητας νομικού αυτοπροσδιορισμού φύλου στα επίσημα έγγραφα χωρίς ιατρική έγκριση (για άτομα άνω των 16 ετών). Παρέχει το δικαίωμα σε ανήλικους 14 έως 16 ετών να αυτοπροσδιορίζονται με τη συγκατάθεση των γονέων. Ο νόμος επίσης διευκολύνει την πρόσβαση σε ιατρική φροντίδα για την επιβεβαίωση φύλου, όπως η ορμονοθεραπεία, χωρίς ανάγκη γονικής συναίνεσης για άτομα άνω των 16. Απαγορεύει τη θεραπεία μεταστροφής και ενισχύει τις αντιδιακριτικές προστασίες στην

απασχόληση, την εκπαίδευση και τις δημόσιες υπηρεσίες. Αν και σημαντικός, ο νόμος δεν αναγνωρίζει τα μη δυαδικά άτομα και επιβάλλει περιορισμούς στα άτομα κάτω των 14 ετών.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Νόμος 2/2016, της 29ης Μαρτίου, για την προστασία, την ουσιαστική ισότητα και τη μη διάκριση των trans και intersex ατόμων στην Κοινότητα της Μαδρίτης

Αρμόδιος Φορέας: Προεδρία της Αυτόνομης Κοινότητας της Μαδρίτης

Ωφελούμενος Πληθυσμός: Κυρίως trans και intersex άτομα, καθώς και οι οικογένειες και τα υποστηρικτικά τους δίκτυα.

Επισκόπηση και Στόχοι

Ο νόμος αυτός καθορίζει μέτρα που στοχεύουν στην εγγύηση του σεβασμού στην ταυτότητα και την έκφραση φύλου, συμπεριλαμβανομένης της νομικής αναγνώρισης του φύλου στα διοικητικά έγγραφα χωρίς ιατρικές ή ψυχολογικές προϋποθέσεις. Πρωθεί επίσης την εφαρμογή εξειδικευμένων προγραμμάτων σε βασικούς τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η απασχόληση, με σκοπό τη διασφάλιση ίσων ευκαιριών και την πρόληψη φαινομένων διάκρισης.

Ο νόμος επιβάλλει επίσης στα δημόσια ιδρύματα την ανάπτυξη δράσεων ευαισθητοποίησης και επιμόρφωσης προκειμένου να διασφαλίζεται η εφαρμογή του και να προάγεται μια συνύπαρξη βασισμένη στον σεβασμό.

Εγγυάται την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας προσαρμοσμένες στις ειδικές ανάγκες των trans και intersex ατόμων, συμπεριλαμβανομένης της φροντίδας που επιβεβαιώνει το φύλο.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Νόμος 20/2022, Νόμος 20/2022, της 19ης Οκτωβρίου, για τη Δημοκρατική Μνήμη

Ημερομηνία θέσπισης: 2022

Αρμόδιος φορέας: Ισπανικό Κράτος (κρατική νομοθεσία)

Επισκόπηση και Στόχοι

Ο Νόμος για τη Δημοκρατική Μνήμη αποτελεί ένα κρίσιμο νομοθετικό πλαίσιο που αποσκοπεί στην αποκατάσταση, διατήρηση και διάδοση της ιστορικής μνήμης της Ισπανίας. Πρωταρχικός του στόχος είναι η προώθηση της γνώσης και της επίγνωσης των αγώνων για τις δημοκρατικές αξίες και τα θεμελιώδη δικαιώματα στην πρόσφατη ιστορία της Ισπανίας. Ο νόμος ενισχύει τη συνοχή και την αλληλεγγύη μεταξύ των γενεών μέσω της ανάδειξης των συνταγματικών αρχών, των κοινών αξιών και της υπεράσπισης των ελευθεριών.

Στην ουσία του, ο νόμος αναγνωρίζει και αντιμετωπίζει τις αδικίες που υπέστησαν άτομα και ομάδες κατά τη διάρκεια του Ισπανικού Εμφυλίου Πολέμου (1936-1939) και της Δικτατορίας του Φράνκο (1939-1978). Αυτή η περίοδος χαρακτηρίστηκε από εκτεταμένες διώξεις και καταστολή για πολιτικές,

ιδεολογικές, θρησκευτικές ή προσωπικές πεποιθήσεις — περιλαμβάνοντας και τη βία κατά ατόμων λόγω του σεξουαλικού προσανατολισμού ή της ταυτότητας φύλου τους.

Ο νόμος αναγνωρίζει επίσημα αυτές τις αδικίες, προσφέρει αποκατάσταση και επανόρθωση στα θύματα και διαφυλάσσει την κληρονομιά τους ως μέρος της ιστορικής συνείδησης της Ισπανίας.

Συνοπτική παρουσίαση

Η Ελλάδα έχει προχωρήσει τα τελευταία χρόνια σε σημαντικές νομοθετικές παρεμβάσεις για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ιδιαίτερα σε ζητήματα ίσης μεταχείρισης, ταυτότητας φύλου, προστασίας από διακρίσεις και οικογενειακών δικαιωμάτων.

Ο Ν. 4443/2016 ενίσχυσε το πλαίσιο ίσης μεταχείρισης και απαγόρευσης διακρίσεων, συμπεριλαμβάνοντας διακρίσεις λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας και χαρακτηριστικών φύλου, κυρίως στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης. Στη συνέχεια, ο Ν. 4491/2017 αναγνώρισε νομικά το δικαίωμα στην ταυτότητα φύλου και καθόρισε διαδικασία διόρθωσης του καταχωρισμένου φύλου χωρίς προϋπόθεση ιατρικών παρεμβάσεων.

Ο Ν. 4808/2021 εισήγαγε μέτρα για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας και της παρενόχλησης στον χώρο εργασίας, παρέχοντας προστασία και σε περιστατικά που συνδέονται με ζητήματα φύλου και σεξουαλικού προσανατολισμού. Το 2022, ο Ν. 4931/2022 απαγόρευσε τις λεγόμενες «πρακτικές μεταστροφής» σε ανηλίκους και άλλα ευάλωτα πρόσωπα, ενώ ο Ν. 4958/2022 θέσπισε ειδικές εγγυήσεις για την προστασία των ίντερσεξ ανηλίκων, περιορίζοντας μη αναγκαίες ιατρικές παρεμβάσεις χωρίς τη συναίνεσή τους.

Τέλος, ο Ν. 5089/2024 για την ισότητα στον πολιτικό γάμο επέκτεινε τη δυνατότητα σύναψης γάμου και στα ζευγάρια του ίδιου φύλου, αναγνωρίζοντας αντίστοιχα δικαιώματα και υποχρεώσεις για τους συζύγους και τις οικογένειές τους, ενώ παράλληλα ενίσχυσε την προστασία από διακρίσεις σε τομείς όπως η κοινωνική προστασία, η εκπαίδευση και η πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.

Συνολικά, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο καταδεικνύει σταδιακή ενίσχυση της προστασίας των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην Ελλάδα, με έμφαση στην ισότητα, την προστασία από διακρίσεις και τον σεβασμό της προσωπικότητας και της αυτοδιάθεσης.

Νόμος 4808/2021

Ο Νόμος 4808/2021 αφορά κυρίως την προστασία από τη βία και την παρενόχληση στην εργασία και κυρώνει τη Σύμβαση 190 της Διεθνούς Οργάνωσης Εργασίας για την εξάλειψη της βίας και της παρενόχλησης στον κόσμο της εργασίας. Η Σύμβαση 190 αναγνωρίζει το δικαίωμα όλων σε έναν κόσμο εργασίας χωρίς βία και παρενόχληση και προβλέπει την προώθηση της ισότητας και της μη διάκρισης στην εργασία.

Ο νόμος απαγορεύει τη βία και την παρενόχληση στην εργασία, περιλαμβάνει την έμφυλη βία και τη σεξουαλική παρενόχληση, δηλαδή συμπεριφορές που στρέφονται κατά ατόμων λόγω φύλου ή

επηρεάζουν δυσανάλογα συγκεκριμένο φύλο και περιλαμβάνουν τη σεξουαλική παρενόχληση, προβλέπει υποχρεώσεις των εργοδοτών για την πρόληψη και αντιμετώπιση περιστατικών βίας και παρενόχλησης, προβλέπει διαδικασίες καταγγελίας και προστασία από αντίποινα για τα πρόσωπα που καταγγέλλουν σχετικά περιστατικά, δίνει αρμοδιότητα στην Επιθεώρηση Εργασίας για την εξέταση και διαχείριση σχετικών καταγγελιών.

Επιπλέον, η Σύμβαση 190 προβλέπει την προώθηση της ισότητας και της μη διάκρισης στην εργασία, καθώς και την προστασία ευάλωτων ομάδων που επηρεάζονται δυσανάλογα από βία και παρενόχληση. Με βάση τα παραπάνω, οι διατάξεις του νόμου μπορούν να εφαρμοστούν και σε περιστατικά βίας, παρενόχλησης ή άνισης μεταχείρισης που αφορούν άτομα της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας στον χώρο εργασίας, ιδίως όταν συνδέονται με ζητήματα φύλου, έμφυλης συμπεριφοράς ή σεξουαλικής παρενόχλησης.

Νόμος 4931/2022

Το άρθρο 62 του ν. 4931/2022 («Γιατρός για όλους, ισότιμη και ποιοτική πρόσβαση στις υπηρεσίες του Εθνικού Οργανισμού Παροχής Υπηρεσιών Υγείας και στην Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας και άλλες επείγουσες διατάξεις») αποτέλεσε σημαντικό βήμα για την προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην Ελλάδα, καθώς εισήγαγε την απαγόρευση των λεγόμενων «πρακτικών μεταστροφής». Συγκεκριμένα, το άρθρο ορίζει ότι ως πρακτικές μεταστροφής νοούνται κάθε μεταχείριση που αποσκοπεί να μεταβάλει ή να καταστείλει το σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα ή την έκφραση φύλου. Παράλληλα, ορίζει ότι ως έκφραση φύλου νοείται το σύνολο των χαρακτηριστικών που αφορούν τη συμπεριφορά, τους τρόπους και τις αναπαραστάσεις με τις οποίες ένα πρόσωπο εκφράζει το φύλο του, ενώ ως ταυτότητα φύλου ο εσωτερικός και προσωπικός τρόπος με τον οποίο το ίδιο το πρόσωπο βιώνει το φύλο του.

Ο νόμος προβλέπει ότι απαγορεύεται η διενέργεια πρακτικών μεταστροφής σε ευάλωτα πρόσωπα, δηλαδή σε ανήλικους ή ενήλικους που τελούν σε δικαστική συμπαράσταση. Παράλληλα, απαγορεύεται για τους επαγγελματίες η με οποιονδήποτε τρόπο πρόσκληση, προβολή ή διαφήμιση πρακτικών μεταστροφής που διενεργούν οι ίδιοι ή τρίτοι, είτε επαγγελματίες είτε μη. Τέλος, το άρθρο ορίζει ότι η παραβίαση των παραπάνω διατάξεων τιμωρείται, πέραν τυχόν πειθαρχικών και διοικητικών κυρώσεων, με ποινή φυλάκισης και χρηματική ποινή, ενώ η επανειλημμένη τέλεση της πράξης συνιστά επιβαρυντική περίπτωση.

Νόμος 5089/2024

Ο Νόμος 5089/2024 («Ισότητα στον πολιτικό γάμο») δημοσιεύθηκε στις 16 Φεβρουαρίου 2024 και προβλέπει ότι ο γάμος συνάπτεται μεταξύ δύο προσώπων διαφορετικού ή ίδιου φύλου. Σκοπός του νόμου είναι η διασφάλιση της αρχής της ισότητας, μέσω της επέκτασης της δυνατότητας σύναψης γάμου και σε πρόσωπα του ίδιου φύλου, καθώς και στην ενίσχυση της προστασίας από διακρίσεις, προς την κατεύθυνση της υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα των ΛΟΑΤΚΙ.

Ο νόμος προβλέπει επέκταση αξιώσεων, παροχών και προνομίων σε συζύγους και γονείς του ίδιου φύλου, συμπεριλαμβανομένων ρυθμίσεων για άδειες και παροχές σχετικές με την απόκτηση κοινού

παιδιού. Προβλέπεται επίσης προστασία από την απόλυση σε περίπτωση απόκτησης κοινού παιδιού από συζύγους του ίδιου φύλου, ενώ η ειδική προστασία λόγω εγκυμοσύνης εφαρμόζεται στο πρόσωπο που κυοφορεί και γεννά.

Ο νόμος προβλέπει ότι τα δικαιώματα, οι παροχές και τα προνόμια που ισχύουν για τους συζύγους και τους γονείς εφαρμόζονται πλέον και στα ζευγάρια του ίδιου φύλου που έχουν τελέσει γάμο ή έχουν αποκτήσει κοινό παιδί. Επεκτείνεται επίσης η αρχή της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως «σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας, χαρακτηριστικών ή έκφρασης φύλου» στους τομείς της κοινωνικής προστασίας, της κοινωνικής ασφάλισης και υγειονομικής περίθαλψης, των κοινωνικών παροχών και φορολογικών διευκολύνσεων, της εκπαίδευσης και της πρόσβασης στη διάθεση και παροχή αγαθών και υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένης της στέγης. Ορίζεται ακόμη ότι «σχέση γονέα ή γονέων και τέκνου που έχει καταχωριστεί σε δημόσια έγγραφα ή δικαστική απόφαση τρίτης χώρας αναγνωρίζεται στην Ελλάδα, ανεξαρτήτως του φύλου του ενός ή των δύο γονέων». Ο νόμος προβλέπει αναγνώριση στην Ελλάδα γονεϊκών σχέσεων και υιοθεσιών που έχουν καταχωριστεί ή τελεστεί στο εξωτερικό σύμφωνα με τις κείμενες διατάξεις. Τέλος, καταργείται η προϋπόθεση αγαμίας για τη διόρθωση του καταχωρισμένου φύλου.

Νόμος 4958/2022

Ο Νόμος 4958/2022 θεσπίζει στην Ελλάδα ειδικό πλαίσιο προστασίας για τα ανήλικα ίντερσεξ άτομα. Σκοπός του είναι η διασφάλιση θεμελιωδών δικαιωμάτων των ίντερσεξ ατόμων, ο σεβασμός της προσωπικότητάς τους και η προστασία του δικαιώματός τους στο σωματικό αυτοκαθορισμό.

Ο νόμος προβλέπει ότι ιατρικές πράξεις ή θεραπείες που αποσκοπούν στην ολική ή μερική μεταβολή των χαρακτηριστικών φύλου ανήλικου ίντερσεξ ατόμου επιτρέπονται μόνο υπό αυστηρές προϋποθέσεις. Για ανηλίκους που έχουν συμπληρώσει το 15ο έτος της ηλικίας τους απαιτείται η ελεύθερη, προηγούμενη και πλήρως ενημερωμένη συναίνεσή τους. Για ανηλίκους κάτω των 15 ετών, τέτοιες παρεμβάσεις επιτρέπονται μόνο εφόσον δε μπορούν να αναβληθούν χωρίς σοβαρό κίνδυνο για την υγεία του παιδιού. Στις περιπτώσεις αυτές απαιτείται άδεια του αρμόδιου δικαστηρίου, το οποίο λαμβάνει υπόψη τη γνώμη διεπιστημονικής επιτροπής καθώς και τις απόψεις του ίδιου του ανήλικου, ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.

Ο νόμος προβλέπει επίσης εξαίρεση για επείγουσες ιατρικές περιπτώσεις, όταν απαιτείται άμεση παρέμβαση για την αποτροπή κινδύνου για τη ζωή ή σοβαρής και άμεσης βλάβης της υγείας, η οποία δεν μπορεί να καθυστερήσει μέχρι την ολοκλήρωση της δικαστικής διαδικασίας. Παράλληλα, συγκροτείται διεπιστημονική επιτροπή με επιστημονική και κοινωνική εκπροσώπηση, η οποία γνωμοδοτεί για τις σχετικές υποθέσεις. Προβλέπονται επίσης κυρώσεις για παραβιάσεις του νόμου από επαγγελματίες υγείας που προχωρούν σε μη επιτρεπόμενες παρεμβάσεις.

Ο Νόμος 4958/2022 θεωρείται σημαντική νομοθετική παρέμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων των ίντερσεξ ανηλίκων στην Ελλάδα, καθώς δίνει προτεραιότητα στη συναίνεση, στο σωματικό αυτοκαθορισμό και στην προστασία των ανηλίκων κατά τη λήψη αποφάσεων που αφορούν τα χαρακτηριστικά φύλου τους.

Νόμος 4443/2016

Ο Ν. 4443/2016 κατοχυρώνει την αρχή της ίσης μεταχείρισης και απαγορεύει τις διακρίσεις, μεταξύ άλλων, λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου και χαρακτηριστικών φύλου, σε τομείς όπως η εργασία και απασχόληση. Αναγνωρίζει ως μορφές απαγορευμένης διάκρισης την άμεση και έμμεση διάκριση, την παρενόχληση, τη διάκριση λόγω σχέσης, τη διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών, καθώς και την πολλαπλή διάκριση. Παράλληλα, προστατεύει κάθε πρόσωπο από δυσμενή μεταχείριση ή αντίποινα σε περίπτωση καταγγελίας ή άσκησης δικαιώματος έννομης προστασίας για παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ενώ για παραβιάσεις προβλέπονται διοικητικές και ποινικές κυρώσεις. Φορέας παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης ορίζεται ο Συνήγορος του Πολίτη.

Ο Ν. 4443/2016 θεωρείται σημαντικό βήμα για την προώθηση της ίσης μεταχείρισης και την καταπολέμηση των διακρίσεων στην Ελλάδα, καθώς ενσωματώνει ευρωπαϊκές οδηγίες και ενισχύει την προστασία θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων περιπτώσεων που αφορούν ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Νόμος 4491/2017

Ο Ν. 4491/2017 αναγνωρίζει το δικαίωμα κάθε προσώπου στην ταυτότητα φύλου του και επιτρέπει τη νομική διόρθωση του καταχωρισμένου φύλου στα δημόσια έγγραφα μέσω δικαστικής διαδικασίας. Ορίζει ότι η ταυτότητα φύλου είναι ο εσωτερικός και προσωπικός τρόπος με τον οποίο το ίδιο το πρόσωπο βιώνει το φύλο του, ανεξάρτητα από το φύλο που καταχωρίστηκε κατά τη γέννηση. Για τη διόρθωση του φύλου δεν απαιτείται χειρουργική επέμβαση, ορμονοθεραπεία, ψυχιατρική διάγνωση ή άλλη ιατρική πράξη ή αγωγή.

Ο νόμος εφαρμόζεται και σε ανηλίκους υπό προϋποθέσεις: από το 17ο έτος απαιτείται συναίνεση των γονέων, ενώ από το 15ο έως το 17ο έτος απαιτείται επιπλέον θετική γνωμάτευση ειδικής διεπιστημονικής επιτροπής. Μετά τη δικαστική απόφαση εκδίδονται νέα έγγραφα με τα διορθωμένα στοιχεία, χωρίς αναφορά ότι προηγήθηκε αλλαγή φύλου. Διατηρούνται ο ΑΦΜ και ο ΑΜΚΑ του προσώπου.

Ο νόμος προβλέπει επίσης προστασία της μυστικότητας της διαδικασίας και υποχρέωση εχεμύθειας για όσους λαμβάνουν γνώση των σχετικών στοιχείων. Παράλληλα, προσθέτει τις έννοιες της «ταυτότητας φύλου» και των «χαρακτηριστικών φύλου» στις διατάξεις προστασίας από διακρίσεις και ρατσιστική μεταχείριση.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ

Executive Summary

Η Λιθουανία έχει λάβει σταδιακά αλλά ουσιαστικά μέτρα για την αντιμετώπιση της υγειονομικής περίθαλψης των τρανσέξουαλ και την καταπολέμηση των διακρίσεων, κυρίως μέσω θεσμικών μεταρρυθμίσεων και πολιτικών πρωτοβουλιών. Οι βασικές δράσεις περιλαμβάνουν τη θέσπιση ενός τυποποιημένου πλαισίου διάγνωσης και θεραπείας για τα διαφυλικά άτομα, την ανάπτυξη

πρωτοκόλλων διερεύνησης εγκλημάτων μίσους και τη συγκρότηση κυβερνητικής ομάδας εργασίας για τη βελτίωση του νομικού καθεστώτος και της προστασίας των διαφυλικών ατόμων.

Ωστόσο, τα συστημικά κενά εξακολουθούν να υφίστανται. Τα νομικά πλαίσια εξακολουθούν να μην αναγνωρίζουν ρητά την ταυτότητα φύλου, την έκφραση και τα χαρακτηριστικά φύλου ως προστατευόμενους λόγους, αφήνοντας τα διαφυλικά και τα ίντερσεξ άτομα ευάλωτα στις διακρίσεις. Το σχέδιο δράσης για τις ίσες ευκαιρίες (2024-2026) και οι ευρύτεροι νόμοι περί ισότητας δεν επαρκούν για τη δημιουργία συνεκτικών ή εφαρμόσιμων προτύπων για την ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ+, ιδίως στην υγειονομική περίθαλψη, την εκπαίδευση και την απασχόληση. Τα μη δυαδικά και τα ίντερσεξ άτομα παραμένουν ιδιαίτερα απροστάτευτα στο πλαίσιο της τρέχουσας πολιτικής.

Η κοινωνία των πολιτών διαδραματίζει καίριο ρόλο στη συνηγορία, αλλά η αποσπασματική εφαρμογή, η έλλειψη μακροπρόθεσμων στρατηγικών και η ανεπαρκής θεσμική ικανότητα εμποδίζουν την πρόοδο. Η Λιθουανία πρέπει τώρα να προχωρήσει στην κωδικοποίηση της προστασίας της ταυτότητας φύλου, στην τυποποίηση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη χωρίς αποκλεισμούς και στην κάλυψη των νομικών κενών που επηρεάζουν τις πιο περιθωριοποιημένες ομάδες ΛΟΑΤΚΙ+.

Όνομα Πολιτικής : Διαταγή σχετικά με την έγκριση της περιγραφής της διαδικασίας για τη διάγνωση και τη θεραπεία της διαταραχής ταυτότητας φύλου (τρανσεξουαλικότητα)

Αρμόδιος Οργανισμός : Υπουργείο Υγείας της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Στοχευμένος Πληθυσμός: Ενήλικα άτομα με υποψία ή διάγνωση διαταραχής ταυτότητας φύλου (τρανσέξουαλ)

Επισκόπηση και στόχοι

Η παρούσα πολιτική είναι το πρώτο ολοκληρωμένο πλαίσιο της Λιθουανίας που αφορά ειδικά την υγειονομική περίθαλψη των διαφυλικών ατόμων. Καθιερώνει τυποποιημένες διαδικασίες για τη διάγνωση και τη θεραπεία της διαταραχής ταυτότητας φύλου, εξασφαλίζοντας μια διεπιστημονική προσέγγιση με τη συμμετοχή ψυχιάτρων, ενδοκρινολόγων, ψυχολόγων και άλλων ειδικών της υγειονομικής περίθαλψης. Η πολιτική επικεντρώνεται στη δημιουργία μιας σαφούς οδού για την πρόσβαση στην ορμονοθεραπεία και σε άλλες θεραπείες που επιβεβαιώνουν το φύλο, ενώ θέτει συνεπείς κατευθυντήριες γραμμές για τα ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης σε ολόκληρη τη χώρα.

Η πολιτική θεσπίζει σαφείς διαγνωστικές και θεραπευτικές διαδικασίες μέσω μιας διεπιστημονικής προσέγγισης, με τη συμμετοχή ψυχιάτρων, ενδοκρινολόγων και ψυχολόγων στην αξιολόγηση, τη διάγνωση και τη διαχείριση των θεραπευτικών σχεδίων. Οι τυποποιημένες κατευθυντήριες γραμμές διασφαλίζουν τη συνέπεια στην έναρξη και την παρακολούθηση της ορμονοθεραπείας, ενώ τα ιδρύματα υγειονομικής περίθαλψης πρέπει να τηρούν λεπτομερή αρχεία και να διενεργούν τακτικές παρακολουθήσεις για την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων των ασθενών. Για την προώθηση της

ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη, η πολιτική επιβάλλει σε όλα τα ιδρύματα να τηρούν τις διατάξεις της ανεξαρτήτως ιδιοκτησίας, με στόχο τη μείωση των ανισοτήτων στην παροχή υγειονομικής περίθαλψης για τα διαφυλικά άτομα. Ωστόσο, ενώ παρέχει ένα δομημένο ιατρικό πλαίσιο, η πολιτική δεν ασχολείται ρητά με τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ ή με ευρύτερα κοινωνικά ζητήματα. Η εστίασή της στις δυαδικές μεταβάσεις αφήνει κενά στην αναγνώριση των μη δυαδικών ταυτοτήτων και των ειδικών αναγκών των ίντερσεξ ατόμων. Οι ομάδες υπεράσπισης έχουν ζητήσει μια πιο περιεκτική προσέγγιση που να αναγνωρίζει την ποικιλομορφία των φύλων πέρα από τις ιατρικές παρεμβάσεις.

Όνομα Πολιτικής : Εγκλήματα μίσους και ρητορικής μίσους

Αρμόδιος Οργανισμός : Γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Στοχευμένος Πληθυσμός : Αξιωματικοί επιβολής του νόμου, εισαγγελείς και ερευνητές που χειρίζονται υποθέσεις εγκλημάτων μίσους και ρητορικής μίσους

Επισκόπηση και στόχοι

Το παρόν πλαίσιο αποτελεί την πιο εμπεριστατωμένη προσέγγιση της Λιθουανίας για την αντιμετώπιση των εγκλημάτων μίσους και της ρητορικής μίσους, ενσωματώνοντας λεπτομερείς διαδικασίες για την επιβολή του νόμου. Ευθυγραμμίζεται με τα πρότυπα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) και τις κατευθυντήριες γραμμές του ΟΑΣΕ/ODIHR, διασφαλίζοντας την τήρηση των βέλτιστων εθνικών και διεθνών πρακτικών. Το πλαίσιο δίνει έμφαση στην προστασία των θυμάτων, στα λεπτομερή πρωτόκολλα για τη διερεύνηση της ρητορικής μίσους στο διαδίκτυο και στη συστηματική παρακολούθηση των υποθέσεων. Ο γενικός του στόχος είναι να βελτιώσει την πρόσβαση στη δικαιοσύνη για περιθωριοποιημένες ομάδες, ιδίως εκείνες που στοχοποιούνται με βάση τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα φύλου ή διασταυρούμενα χαρακτηριστικά.

Όνομα Πολιτικής: Διαταγή για τη σύσταση ομάδας εργασίας για τη βελτίωση του νομικού καθεστώτος των διαφυλικών ατόμων

Αρμόδιος οργανισμός: Υπουργείο Δικαιοσύνης της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Στοχευμένος Πληθυσμός : Τρανς άτομα στη Λιθουανία

Επισκόπηση και στόχοι

Με επίσημη υπουργική απόφαση στη Λιθουανία συστάθηκε πολυμελής ομάδα εργασίας με σκοπό την ανάπτυξη προτάσεων για τη βελτίωση του νομικού καθεστώτος των διαφυλικών ατόμων. Η ομάδα αυτή ενώνει εκπροσώπους από βασικά υπουργεία της κυβέρνησης, ιδρύματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών. Με την αντιμετώπιση των νομικών και κοινωνικών προκλήσεων που αντιμετωπίζουν τα διαφυλικά άτομα, η ομάδα εργασίας στοχεύει στην ευθυγράμμιση των πολιτικών της Λιθουανίας με τα ευρωπαϊκά πρότυπα για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+.

Η ομάδα εργασίας υιοθετεί μια πολυμερή προσέγγιση, φέρνοντας σε επαφή εκπροσώπους από κυβερνητικά όργανα, φορείς ανθρωπίνων δικαιωμάτων και οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Οι συμμετέχοντες περιλαμβάνουν το Υπουργείο Δικαιοσύνης, το Υπουργείο Υγείας και το Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλισης και Εργασίας, παράλληλα με το

Γραφείο του Διαμεσολαβητή Ίσων Ευκαιριών και το Γραφείο του Διαμεσολαβητή του Seimas. Ομάδες της κοινωνίας των πολιτών, όπως Lithuanian Gay League, Human Rights Monitoring Institute, and Trans Autonomy, συνεισφέρουν πολύτιμες γνώσεις. Αυτή η ποικιλόμορφη εκπροσώπηση διασφαλίζει μια ολοκληρωμένη εξέταση των δικαιωμάτων των διαφυλικών ατόμων, προωθώντας ισορροπημένες και τεκμηριωμένες συστάσεις πολιτικής.

Όνομα Πολιτικής: 2024-2026: Σχέδιο δράσης για την εφαρμογή των ίσων ευκαιριών

Αρμόδιος οργανισμός: Υπουργείο Κοινωνικής Ασφάλισης και Εργασίας της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Στοχευμένος Πληθυσμός : Όλοι οι κάτοικοι της Λιθουανίας, με κατακερματισμένη προσοχή στις προστατευόμενες ομάδες, συμπεριλαμβανομένων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, των εθνοτικών μειονοτήτων, των ατόμων με αναπηρία και άλλων ευάλωτων ομάδων.

Επισκόπηση και στόχοι

Το ισχύον πλαίσιο πολιτικής της Λιθουανίας προωθεί τις ίσες ευκαιρίες με την εισαγωγή μέτρων που αφορούν τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ και την καταπολέμηση των διατομεακών διακρίσεων. Ωστόσο, οι πρωτοβουλίες παραμένουν κατακερματισμένες, εμφανιζόμενες ως μεμονωμένες παρεμβάσεις και όχι ως συστατικά στοιχεία μιας συνεκτικής, βιώσιμης στρατηγικής για συστημική αλλαγή. Το πλαίσιο επικεντρώνεται στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, την ευαισθητοποίηση του κοινού και την ανάπτυξη θεσμικών ικανοτήτων, αλλά δεν διαθέτει στρατηγικό όραμα για την επίτευξη μακροπρόθεσμου αντίκτυπου.

Η πολιτική περιλαμβάνει μόνο εν μέρει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+, με περιορισμένες διατάξεις στο πλαίσιο του στόχου 7. Ενώ θεσπίζονται βασικά μέτρα υγειονομικής περίθαλψης, όπως εφάπαξ προγράμματα κατάρτισης για τους παρόχους, δεν υπάρχει ολοκληρωμένη προσέγγιση για την ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ+. Οι προσπάθειες ευαισθητοποίησης της κοινής γνώμης είναι βραχυπρόθεσμες και στερούνται βιώσιμης χρηματοδότησης, μειώνοντας τη μακροπρόθεσμη αποτελεσματικότητά τους. Τα δικαιώματα των τρανσέξουαλ και των ίντερσεξ λαμβάνουν ελάχιστη προσοχή, με περιορισμένη κατάρτιση στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης, αλλά χωρίς συστημικές μεταρρυθμίσεις ή νομικό πλαίσιο αναγνώρισης του φύλου, αφήνοντας απουσία προστασίας των ίντερσεξ. Οι διατομεακές διακρίσεις αναγνωρίζονται, αλλά δεν υπάρχουν συγκεκριμένα μέτρα εφαρμογής και βιώσιμη χρηματοδότηση. Επιπλέον, η προστασία κατά των διακρίσεων σε κρίσιμους τομείς παραμένει κατακερματισμένη, με περιορισμένη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, έλλειψη πολιτικών για την εκπαίδευση χωρίς αποκλεισμούς, αδύναμη προστασία στον χώρο εργασίας, άνιση προσβασιμότητα στις δημόσιες υπηρεσίες και ανεπαρκείς μηχανισμούς για τη διασφάλιση της πρόσβασης στη δικαιοσύνη για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Όνομα Πολιτικής: Νόμος των Ίσων Ευκαιριών (ενοποιημένη έκδοση από την 1η Ιανουαρίου 2024)

Αρμόδιος οργανισμός: Κοινοβούλιο της Δημοκρατίας της Λιθουανίας

Στοχευμένος πληθυσμός : Όλοι οι κάτοικοι της Λιθουανίας, αλλά με σημαντικές ελλείψεις σε προστατευόμενα χαρακτηριστικά

Επισκόπηση και στόχοι

Το πρωταρχικό νομικό πλαίσιο της Λιθουανίας για την ισότητα αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των διακρίσεων και την προώθηση των ίσων ευκαιριών σε ολόκληρη την κοινωνία. Ωστόσο, υπο εκπροσωπεί σημαντικά την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+, αναγνωρίζοντας μόνο τον "σεξουαλικό προσανατολισμό" ως προστατευόμενο λόγο. Η απουσία ρητών διατάξεων για την ταυτότητα φύλου, την έκφραση φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου αφήνει τα διαφυλικά και τα ίντερσεξ άτομα ιδιαίτερα ευάλωτα στις διακρίσεις. Αυτό το περιορισμένο πεδίο εφαρμογής υπονομεύει την αποτελεσματικότητα του νόμου όσον αφορά την αντιμετώπιση των συστημικών ανισοτήτων και τη διασφάλιση ολοκληρωμένης προστασίας.

Σύνοψη

Η Κύπρος έχει αρχίσει να θέτει τα θεμέλια για τη συμπερίληψη των ΛΟΑΤΚΙ+ μέσω ενός συνδυασμού νομικών μεταρρυθμίσεων και πρωτοβουλιών με πρωτοβουλία της κοινότητας. Ο νόμος-ορόσημο του 2023 για την απαγόρευση της θεραπείας μετατροπής σηματοδότησε ένα καίριο βήμα για την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων από επιβλαβείς πρακτικές, ευθυγραμμίζοντας την Κύπρο στενότερα με τους διεθνείς κανόνες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Συμπληρωματικές προσπάθειες, όπως οι πρωτοβουλίες SAFE-R και Health4LGBTI, επικεντρώνονται στη βελτίωση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη χωρίς αποκλεισμούς, στην επαγγελματική κατάρτιση και στην ευαισθητοποίηση του κοινού.

Οι οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ιδίως οι Accept LGBTI Cyprus., έχουν ηγηθεί καινοτόμων έργων όπως οι "Πολύχρωμες Συναντήσεις" και "Perform to Reform", τα οποία ενδυναμώνουν τη νεολαία, ενισχύουν την ανθεκτικότητα της κοινότητας και προωθούν την προβολή των ΛΟΑΤΚΙ+ μέσω της δημιουργικής εμπλοκής. Τα έργα αυτά καταδεικνύουν τις μετασχηματιστικές δυνατότητες του ακτιβισμού βάσης στην αμφισβήτηση των στερεοτύπων και την προώθηση της ένταξης.

Παρ' όλα αυτά, το εθνικό πλαίσιο πολιτικής παραμένει κατακερματισμένο. Υπάρχει έλλειψη ολοκληρωμένης προστασίας για τα τρανς και ίντερσεξ άτομα, ιδίως σε τομείς όπως η πολιτική υγειονομικής περίθαλψης, η ένταξη στο χώρο εργασίας και η νομική αναγνώριση του φύλου. Οι περισσότερες μεταρρυθμίσεις βασίζονται σε προσωρινή χρηματοδότηση ή σε μεμονωμένες πρωτοβουλίες χωρίς συστημική επιβολή ή συνέχεια. Για να διασφαλίσει μόνιμη αλλαγή, η Κύπρος πρέπει να ενισχύσει τη θεσμική λογοδοσία, να δημιουργήσει στρατηγικές ένταξης σε εθνικό επίπεδο και να ενσωματώσει τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ στην υποδομή της δημόσιας πολιτικής της.

Όνομα Πολιτικής: ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα: Διασφάλιση του δικαιώματος των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην υγεία

Επισκόπηση και στόχοι

Το έργο SAFE-R είναι μια πρωτοποριακή πρωτοβουλία στην Κύπρο που έχει σχεδιαστεί για την πρόληψη και την αντιμετώπιση των διακρίσεων και του στίγματος στον τομέα της υγείας σε βάρος των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Με την προώθηση δίκαιων πρακτικών υγειονομικής περίθαλψης, το έργο στοχεύει να θέσει ως προτεραιότητα τα δικαιώματα και την ευημερία όλων των ατόμων, ανεξαρτήτως σεξουαλικού προσανατολισμού ή ταυτότητας φύλου. Το SAFE-R ευθυγραμμίζεται με τους βασικούς στόχους της πρόσκλησης CERV, ιδίως όσον αφορά την αμφισβήτηση των στερεοτύπων φύλου και σεξουαλικότητας.

Το έργο αποσκοπεί στη βελτίωση της υγειονομικής περίθαλψης των ΛΟΑΤΚΙ+ αξιολογώντας τα κενά γνώσεων, εκπαιδεύοντας τους επαγγελματίες, ευαισθητοποιώντας και προωθώντας τις βέλτιστες πρακτικές. Θα αξιολογήσει τις υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες μέσω συνεντεύξεων και ερευνών με επαγγελματίες υγείας και ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα για να εντοπίσει τα εμπόδια και τις διακρίσεις στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Για την ενίσχυση της επαγγελματικής επάρκειας, 100 πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης και 75 φοιτητές ιατρικής και νοσηλευτικής θα λάβουν διαπιστευμένη κατάρτιση για τη φροντίδα χωρίς αποκλεισμούς. Το έργο επιδιώκει επίσης να καταπολεμήσει το στίγμα προσεγγίζοντας 500.000 άτομα μέσω στοχευμένων εκστρατειών στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και δημόσιων εκδηλώσεων, αναδεικνύοντας τις εμπειρίες των διαφυλικών και ίντερσεξ ατόμων στην υγειονομική περίθαλψη. Τέλος, θα αναπτυχθούν και θα διανεμηθούν εκπαιδευτικά πακέτα και κατευθυντήριες γραμμές βέλτιστης πρακτικής, ώστε να διασφαλιστεί ο μακροπρόθεσμος αντίκτυπος, προωθώντας βιώσιμες βελτιώσεις στις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης για ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Ονομασία πολιτικής/Νομικό πλαίσιο: Απαγόρευση της θεραπείας μετατροπής

Ημερομηνία θέσπισης: 2023

Υπεύθυνος φορέας: Κυπριακή Κυβέρνηση Πληθυσμός- στόχος: LGBTQI+ κοινότητα

Επισκόπηση και στόχοι

Ο πρόσφατα θεσπισμένος νόμος στην Κύπρο αποτελεί σημαντικό ορόσημο για την προστασία των δικαιωμάτων και της αξιοπρέπειας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, καθώς ποινικοποιεί ρητά τις πρακτικές θεραπείας μετατροπής. Τροποποιώντας τον ποινικό κώδικα, η νομοθεσία στοχεύει στην προστασία των ευάλωτων πληθυσμών από επιβλαβείς παρεμβάσεις, στην απόδοση ευθυνών στους επαγγελματίες μέσω νομικών κυρώσεων και στην ενίσχυση των εγγυήσεων με την απαγόρευση της διαφήμισης τέτοιων πρακτικών και τη διασφάλιση ότι οι νόμιμοι κηδεμόνες δεν μπορούν να υποβάλουν τα άτομα σε αυτές. Αυτό το προοδευτικό πλαίσιο ενισχύει τη δέσμευση της Κύπρου για τα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+ και ευθυγραμμίζεται με τα διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Ο νέος νόμος στην Κύπρο παίρνει αυστηρή θέση κατά των πρακτικών μετατροπής, ποινικοποιώντας ρητά κάθε τεχνική που αποσκοπεί στην αλλαγή ή την καταστολή του σεξουαλικού προσανατολισμού, της ταυτότητας φύλου ή της έκφρασης φύλου ενός ατόμου, ώστε να προστατεύει τα άτομα από καταναγκαστικές παρεμβάσεις. Απαγορεύει επίσης τη διαφήμιση ή την προώθηση αυτών των πρακτικών, αποτρέποντας την εξάπλωση και την εξομάλυνσή τους. Επιπλέον, οι νόμιμοι κηδεμόνες που παραπέμπουν άτομα σε θεραπεία μετατροπής μπορούν να λογοδοτήσουν, ενισχύοντας την

προστασία των ανηλίκων και των ευάλωτων ατόμων. Περιγράφονται αυστηρές ποινές, με τις γενικές παραβάσεις να τιμωρούνται με ποινή φυλάκισης έως και δύο ετών και/ή πρόστιμο 5.000 ευρώ, ενώ οι παραβάσεις που αφορούν ανηλίκους επισύρουν αυξημένες ποινές φυλάκισης έως και τριών ετών και/ή πρόστιμο 10.000 ευρώ. Η νομοθεσία αυτή σηματοδοτεί σημαντική πρόοδο στα δικαιώματα και την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+.

Όνομα Πολιτικής: Health4LGBTI - Μείωση των ανισοτήτων στην υγεία που βιώνουν τα ΛΟΑΤΚΙ άτομα

Επισκόπηση και στόχοι

Η πρωτοβουλία αυτή αποσκοπεί στη γεφύρωση σημαντικών κενών στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και στην ισότητα για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, εξοπλίζοντας τους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής με τις γνώσεις και τα εργαλεία που απαιτούνται για την υποστήριξη διαφορετικών κοινοτήτων. Με την αντιμετώπιση των μοναδικών προκλήσεων υγείας που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, η πρωτοβουλία προάγει τη συμμετοχικότητα και βελτιώνει τις στρατηγικές δημόσιας υγείας σε όλες τις συμμετέχουσες χώρες, συμπεριλαμβανομένης της Κύπρου.

Μια βασική πτυχή της πρωτοβουλίας είναι η ανάπτυξη φιλικών προς το χρήστη εκπαιδευτικών ενοτήτων για τους παρόχους υγειονομικής περίθαλψης, εξοπλίζοντάς τους με πρακτικές γνώσεις σχετικά με τα προβλήματα υγείας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, στρατηγικές για την καταπολέμηση των προκαταλήψεων και εργαλεία για τη δημιουργία ασφαλών και χωρίς αποκλεισμούς περιβαλλόντων για τους ασθενείς. Η πρωτοβουλία εργάζεται επίσης για την ενσωμάτωση των αναγκών υγείας των ΛΟΑΤΚΙ+ στις ευρύτερες στρατηγικές δημόσιας υγείας, συνεργαζόμενη με τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για την ιεράρχηση της ισότητας στην πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την αντιμετώπιση συγκεκριμένων προκλήσεων, όπως οι ανισότητες στην ψυχική υγεία και τα εμπόδια στην προληπτική περίθαλψη. Επιπλέον, οι συνεργασίες με τοπικές ομάδες υπεράσπισης, όπως η Accept LGBTI Cyprus, διασφαλίζουν ότι τα εκπαιδευτικά εργαλεία είναι πολιτισμικά συναφή, βελτιώνονται μέσω της ανατροφοδότησης της κοινότητας και χρησιμοποιούνται για την υπεράσπιση συστημικών αλλαγών στις πολιτικές και πρακτικές υγειονομικής περίθαλψης.

Όνομα πρωτοβουλίας: "Πολύχρωμες συναντήσεις": LGBTQ+ Ομάδες αυτοβοήθειας

Αρμόδιος οργανισμός: Accept LGBTQ+ Cyprus

Επισκόπηση και στόχοι

Οι "Πολύχρωμες συναντήσεις" της Accept LGBTQ+ Cyprus είναι μια κοινοτική πρωτοβουλία με στόχο την ενδυνάμωση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και των συμμάχων τους μέσω της προώθησης της αυτοαποδοχής, της ανθεκτικότητας και της ψυχικής ευεξίας. Παρέχει έναν ασφαλή, χωρίς αποκλεισμούς χώρο για ανοιχτές συζητήσεις πάνω σε προσωπικά και κοινωνικά θέματα, διασφαλίζοντας την εμπιστευτικότητα και τον αμοιβαίο σεβασμό. Η πρωτοβουλία επικεντρώνεται στην ενδυνάμωση των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων με την προώθηση της αυτοαποδοχής και την ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε τομείς όπως το coming out και η ψυχική υγεία. Εργάζεται επίσης για την ενίσχυση των οικογενειακών σχέσεων μέσω εξειδικευμένων συνεδριών που βοηθούν τους γονείς να

κατανοήσουν καλύτερα και να συνδεθούν με τα ΛΟΑΤΚΙ+ αγαπημένα τους πρόσωπα. Επιπλέον, η εκπαίδευση της κοινότητας και οι κοινωνικές συνδέσεις ενισχύονται μέσω βιωματικών ασκήσεων, συζητήσεων υπό την καθοδήγηση ειδικών και εξωτερικών δραστηριοτήτων, προωθώντας την ορατότητα, την ευαισθητοποίηση και την αλληλεγγύη μεταξύ των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων και των συμμάχων. Οι "Πολύχρωμες Συναντήσεις" παρέχουν ασφαλείς και χωρίς αποκλεισμούς ομάδες αυτοβοήθειας, καθοδηγούμενες από εκπαιδευμένους διαμεσολαβητές, όπου οι συμμετέχοντες μπορούν να μοιραστούν ανοιχτά τις εμπειρίες τους, διασφαλίζοντας τον αμοιβαίο σεβασμό και την εμπιστευτικότητα. Οι συνεδρίες αυτές επικεντρώνονται στην ανθεκτικότητα, την ψυχική υγεία και το coming out, προωθώντας την υποστήριξη και την κατανόηση μεταξύ των συμμετεχόντων. Για την ενίσχυση των οικογενειακών σχέσεων, η πρωτοβουλία προσφέρει εξειδικευμένες συνεδρίες για τους γονείς, καθοδηγώντας τους σχετικά με το πώς να προωθήσουν την αποδοχή και την επικοινωνία με τα ΛΟΑΤΚΙ+ αγαπημένα τους πρόσωπα. Επιπλέον, οι βιωματικές ασκήσεις και οι συζητήσεις υπό την καθοδήγηση ειδικών ενισχύουν την ευαισθητοποίηση σε θέματα ψυχικής υγείας και κοινότητας, προωθώντας την προβολή και την αποδοχή εντός της ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητας.

Όνομα πρωτοβουλίας: "Perform to reform" διαδρομές

Επισκόπηση και στόχοι

Αυτή η πρωτοβουλία συνδυάζει τις παραστατικές τέχνες με τον ακτιβισμό LGBTQI+ για να προωθήσει την ένταξη, την αποδοχή και την ευαισθητοποίηση των νέων. Εφοδιάζοντας τους εργαζόμενους σε νέους και τους καλλιτέχνες με καινοτόμα εργαλεία, διερευνά δημιουργικούς τρόπους για την αντιμετώπιση θεμάτων που αφορούν το φύλο και τη σεξουαλική ταυτότητα, προωθώντας παράλληλα τη διαφορετικότητα. Σε συνεργασία με την Accept ΛΟΑΤΚΙ Κύπρος, το έργο ακολουθεί την αρχή "Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς", διασφαλίζοντας ότι η ΛΟΑΤΚΙ+ κοινότητα παραμένει στο επίκεντρο του σχεδιασμού και του αντίκτυπού του. Στους βασικούς στόχους περιλαμβάνονται η ανάπτυξη ικανοτήτων, η παροχή βοήθειας σε εργαζόμενους σε νέους και καλλιτέχνες για τη δημιουργική ενασχόληση με θέματα ΛΟΑΤΚΙ+ και η ευαισθητοποίηση με την επέκταση της προσέγγισης πέρα από τους ακτιβιστικούς κύκλους μέσω παραστάσεων. Η πρωτοβουλία προωθεί επίσης τη συνεργασία μεταξύ ακτιβιστών, καλλιτεχνών και οργανώσεων νεολαίας, αναπτύσσει μια φιλική προς το χρήστη εργαλειοθήκη για την ενσωμάτωση της διαφορετικότητας στις παραστατικές τέχνες και ενδυναμώνει τους αναδυόμενους ακτιβιστές να συμμετέχουν στην υπεράσπιση των ΛΟΑΤΚΙ+ και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η πρωτοβουλία διεύρυνε με επιτυχία την ευαισθητοποίηση πέρα από τους παραδοσιακούς χώρους υπεράσπισης των ΛΟΑΤΚΙ+, προσεγγίζοντας ποικίλα ακροατήρια και προωθώντας τη μεγαλύτερη κατανόηση μεταξύ ατόμων που προηγουμένως δεν είχαν ασχοληθεί με θέματα ΛΟΑΤΚΙ+. Αναπτύχθηκε μια ολοκληρωμένη εργαλειοθήκη, η οποία εξόπλισε τους εργαζόμενους στους νέους και τους καλλιτέχνες με πρακτικές ασκήσεις, δημιουργικές μεθοδολογίες και εργαλεία συζήτησης για την αντιμετώπιση της ποικιλομορφίας, της ένταξης και των διατομεακών διακρίσεων. Μέσω της δημιουργίας ικανοτήτων, οι συμμετέχοντες απέκτησαν νέες δεξιότητες σε τεχνικές παραστατικών τεχνών και μεθοδολογίες κοινωνικών δεξιοτήτων, επιτρέποντάς τους να αντιμετωπίσουν

αποτελεσματικά πολύπλοκα κοινωνικά ζητήματα. Το έργο ενίσχυσε επίσης τις συνεργασίες μεταξύ οργανώσεων, ακτιβιστών και καλλιτεχνών, καλλιεργώντας ένα διαρκές δίκτυο για την υπεράσπιση. Με την ενσωμάτωση των τεχνών και του ακτιβισμού, κατέδειξε τη δύναμη της δημιουργικής έκφρασης στην έμπνευση ενσυναίσθησης, στην αμφισβήτηση των στερεοτύπων και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής. Επιπλέον, η πρωτοβουλία ενδυνάμωσε τους αναδυόμενους ακτιβιστές, εξοπλίζοντάς τους με εργαλεία για την αποτελεσματική υπεράσπιση των ΛΟΑΤΚΙ+ και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Η διατομεακή προσέγγισή της εξασφάλισε ότι αντιμετωπίστηκαν οι αλληλεπικαλυπτόμενες μορφές διακρίσεων που σχετίζονται με το φύλο, τη φυλή, τον σεξουαλικό προσανατολισμό και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, προωθώντας μια διαφοροποιημένη και περιεκτική κατανόηση της περιθωριοποίησης.

Σύνοψη

Η Ιρλανδία ξεχωρίζει για την ισχυρή νομική προστασία που παρέχει στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα, ιδίως στους τομείς της αναγνώρισης φύλου και της καταπολέμησης των διακρίσεων. Ο νόμος περί αναγνώρισης φύλου (2015) ήταν από τους πρώτους στην Ευρώπη που επέτρεψε τη νόμιμη αλλαγή φύλου με βάση τον αυτοπροσδιορισμό, και οι νόμοι περί ισότητας προστατεύουν ρητά από τις διακρίσεις λόγω ταυτότητας και έκφρασης φύλου. Αυτά τα πλαίσια συμβάλλουν στη φήμη της Ιρλανδίας ως προοδευτικού ηγέτη στα δικαιώματα των ΛΟΑΤΚΙ+.

Η στρατηγική για τη ΛΟΑΤΚΙ+ νεολαία έχει επίσης αντιμετωπίσει τις ιστορικές ανισότητες, επεκτείνοντας τα δικαιώματα συνταξιοδότησης επιζώντων και παρέχοντας ένα στρατηγικό όραμα για τη στήριξη της ΛΟΑΤΚΙ+ νεολαίας. Ωστόσο, παραμένουν κενά σε τομείς όπως οι διατομεακές διακρίσεις, η ισότητα στην υγειονομική περίθαλψη και η ένταξη στον χώρο εργασίας. Η νομοθεσία για την υγεία, όπως ο νόμος περί εξίσωσης των κινδύνων, υποστηρίζει τη γενική ισότητα, αλλά δεν αντιμετωπίζει άμεσα τις ανισότητες στην υγειονομική περίθαλψη μεταξύ ΛΟΑΤΚΙ+.

Οι υφιστάμενες πολιτικές της Ιρλανδίας δεν αντιμετωπίζουν ακόμη πλήρως τις σύνθετες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που ανήκουν και σε άλλες περιθωριοποιημένες ομάδες. Περαιτέρω μεταρρυθμίσεις θα πρέπει να δώσουν προτεραιότητα στη διατομικότητα, να ενισχύσουν τις στρατηγικές υγειονομικής περίθαλψης χωρίς αποκλεισμούς και να επεκτείνουν τις στοχευμένες προστασίες πέρα από τα δημογραφικά στοιχεία της νεολαίας, ώστε να διασφαλιστεί ότι όλα τα τρανς και ίντερσεξ άτομα βιώνουν ισότητα τόσο στο νόμο όσο και στην πράξη.

Όνομα Πολιτικής / Νομικό Πλαίσιο: Πράξη του 2015 για την Ισότητα (Διάφορες Διατάξεις)

Ημερομηνία θέσπισης: Δεκεμβρίου 2015

Αρμόδιος οργανισμός: Δίκαιο για την εφαρμογή του νόμου: Υπουργείο Δικαιοσύνης και Ισότητας, Ιρλανδία

Στοχευμένος Πληθυσμός : Όλα τα άτομα, με ειδικές διατάξεις που επηρεάζουν τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+.

Περίληψη των διατάξεων

Ο παρών νόμος τροποποιεί την υφιστάμενη νομοθεσία περί ισότητας για την απαγόρευση των διακρίσεων για διάφορους λόγους, συμπεριλαμβανομένης της ταυτότητας και της έκφρασης φύλου, ενισχύοντας έτσι την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην απασχόληση και την παροχή αγαθών και υπηρεσιών.

Επισκόπηση και στόχοι

Ο νόμος περί αναγνώρισης φύλου του 2015 ενισχύει το πλαίσιο ισότητας της Ιρλανδίας προστατεύοντας ρητά τα άτομα από διακρίσεις λόγω ταυτότητας και έκφρασης φύλου. Πρωταρχικός στόχος του είναι να δώσει τη δυνατότητα στα διαφυλικά άτομα να δηλώνουν τα ίδια την ταυτότητα φύλου τους χωρίς να απαιτείται ιατρική παρέμβαση ή αξιολόγηση, διευκολύνοντας έτσι τις αλλαγές σε επίσημα έγγραφα, όπως πιστοποιητικά γέννησης και διαβατήρια. Τα άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω μπορούν να αυτο-δηλώσουν, ενώ τα άτομα ηλικίας 16 έως 17 ετών μπορούν να υποβάλουν αίτηση με δικαστική απόφαση. Ο νόμος αποσκοπεί στην προώθηση της αξιοπρέπειας, της αυτονομίας και της συμμετοχικότητας για τα διαφυλικά άτομα.

Όνομα πρωτοβουλίας: Πράξη αναγνώρισης φύλου 2015

Αρμόδιος οργανισμός: Κοινωνικής Προστασίας, Ιρλανδία

Στοχευμένος Πληθυσμός : Τρανς άτομα

Επισκόπηση και στόχοι

Ο νόμος περί αναγνώρισης φύλου του 2015 δίνει τη δυνατότητα στα διαφυλικά άτομα στην Ιρλανδία να αναγνωρίσουν νομικά από το κράτος το φύλο που προτιμούν. Αυτή η νομοθεσία-ορόσημο διευκολύνει τις αλλαγές σε επίσημα έγγραφα, όπως πιστοποιητικά γέννησης και διαβατήρια, δίνοντας έμφαση στην αξιοπρέπεια και τη συμμετοχικότητα. Η νομική αναγνώριση βασίζεται στην αυτο-δήλωση για τα άτομα ηλικίας 18 ετών και άνω, ενώ οι ανήλικοι ηλικίας 16 έως 17 ετών μπορούν να υποβάλουν αίτηση με δικαστική απόφαση.

Ο νόμος αναγνωρίζει τις διατομεακές διακρίσεις, αλλά δεν αντιμετωπίζει ρητά τις αλληλεπικαλυπτόμενες ανισότητες που σχετίζονται με το φύλο, τη φυλή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, αφήνοντας κενά στην αντιμετώπιση της συστημικής περιθωριοποίησης. Ενώ περιλαμβάνει μέτρα κατά των διακρίσεων στην απασχόληση και την εκπαίδευση και προωθεί την υγειονομική περίθαλψη χωρίς αποκλεισμούς, στερείται ειδικών διατάξεων για τα άτομα που αντιμετωπίζουν πολλαπλές μορφές διακρίσεων. Οι ομάδες υπεράσπισης έχουν ζητήσει μια πιο ολοκληρωμένη διατομεακή προσέγγιση για να διασφαλιστεί η δίκαιη εφαρμογή της πολιτικής και να αντιμετωπιστούν αποτελεσματικά οι σύνθετες προκλήσεις.

Όνομα πρωτοβουλίας: (Τροποποιητικός) νόμος του 2013

Αρμόδιος οργανισμός: Υπουργείο Υγείας, Ιρλανδία

Στοχευμένος Πληθυσμός : Όλα τα άτομα που έχουν πρόσβαση στην ασφάλιση υγείας

Περίληψη των διατάξεων

Ο νόμος επικεντρώνεται κυρίως σε προσαρμογές για την εξίσωση των κινδύνων στην αγορά ασφάλισης υγείας, συμβάλλοντας σε ένα πιο δίκαιο σύστημα ασφάλισης υγείας.

Επισκόπηση και στόχοι

Ο νόμος περί εξισορρόπησης κινδύνου αποσκοπεί στη διασφάλιση της δικαιοσύνης στην αγορά ασφάλισης υγείας με την εφαρμογή μέτρων εξισορρόπησης κινδύνου. Τα μέτρα αυτά αποσκοπούν στην προώθηση της ισότιμης πρόσβασης στην ασφάλιση υγείας για όλους τους πολίτες, προωθώντας τη συμμετοχικότητα και μειώνοντας τις ανισότητες στην υγειονομική περίθαλψη. Ενώ ο νόμος δίνει έμφαση στη δικαιοσύνη όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, δεν αντιμετωπίζει ρητά συγκεκριμένες ομάδες, όπως τα άτομα ΛΟΑΤΚΙ+.

Ο νόμος προωθεί έμμεσα την ισότητα ενθαρρύνοντας τη δίκαιη πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Παρόλα αυτά, στερείται ρητών μέτρων για την αντιμετώπιση των συστημικών ανισοτήτων που σχετίζονται με το φύλο, τη φυλή ή την κοινωνικοοικονομική κατάσταση, περιορίζοντας την αποτελεσματικότητά του στην αντιμετώπιση των σύνθετων ευπαθειών. Επιπλέον, ενώ στοχεύει στη γενική ισότητα, δεν αντιμετωπίζει ρητά τις προκλήσεις της υγειονομικής περίθαλψης των ΛΟΑΤΚΙ+, δημιουργώντας ένα κενό στη συνολική ενσωμάτωση περιθωριοποιημένων ομάδων.

Όνομα Πρωτοβουλίας: Στρατηγική για τη Νεολαία ΛΟΑΤΚΙ+

Φορέας Συντονισμού: Τμήμα Υποθέσεων Παιδιών και Νεολαίας

Επισκόπηση και Στόχοι

Η συγκεκριμένη νομοθεσία αντιμετωπίζει ιστορικές ανισότητες διασφαλίζοντας ότι τα ομόφυλα ζευγάρια έχουν ίση πρόσβαση σε συντάξεις χηρείας. Αναγνωρίζει σχέσεις δέσμευσης που προϋπήρχαν της νομικής αναγνώρισης του γάμου μεταξύ ατόμων του ίδιου φύλου, παρέχοντας οικονομική ασφάλεια και θεσμική αναγνώριση αυτών των δεσμών. Στόχος της νομοθεσίας είναι να προωθήσει την ισότητα και την ενσωμάτωση στο σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, αντιμετωπίζοντας τις σχετικές ανισότητες.

Η νομοθεσία καλύπτει εν μέρει επικαλυπτόμενες μορφές διακρίσεων, όπως αυτές που βασίζονται στο φύλο, τη φυλή και την κοινωνικοοικονομική κατάσταση. Ωστόσο, οι μηχανισμοί εφαρμογής παραμένουν περιορισμένοι, αφήνοντας ορισμένα άτομα χωρίς επαρκή προστασία ή πρόσβαση σε πόρους.

Συγκριτική Ανάλυση

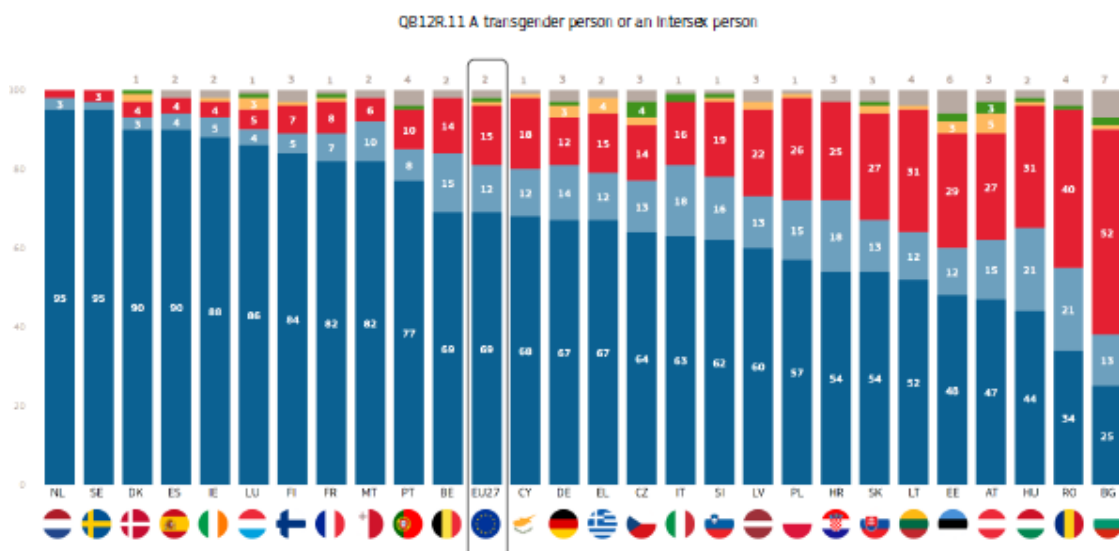
Ομοιότητες και Διαφορές μεταξύ Χωρών

Οι πέντε χώρες που μελετήθηκαν — Ισπανία, Ελλάδα, Λιθουανία, Κύπρος και Ιρλανδία — μοιράζονται αρκετές κοινές προσπάθειες για την προώθηση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Όλες έχουν υιοθετήσει νομοθετικά μέτρα για την προστασία των ΛΟΑΤΚΙ+ πολιτών, αντικατοπτρίζοντας τη γενικότερη ευθυγράμμισή τους με τις οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τα διεθνή πλαίσια ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Οι προσπάθειες αυτές περιλαμβάνουν νόμους κατά των διακρίσεων στην εργασία, την υγεία και την εκπαίδευση, καθώς και νομική προστασία έναντι εγκλημάτων μίσους. Η Ισπανία και η Ιρλανδία ξεχωρίζουν ως πρωτοπόρες χώρες, ενσωματώνοντας εκτεταμένα τις ΛΟΑΤΚΙ+

προστασίες στο νομικό τους πλαίσιο, ενώ η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο τα τελευταία χρόνια με την ψήφιση ιστορικών νομοθεσιών όπως ο γάμος μεταξύ προσώπων του ίδιου φύλου και η απαγόρευση των θεραπειών μεταστροφής.

Παρά τις κοινές δεσμεύσεις, παρατηρούνται σημαντικές διαφορές ως προς την έκταση, την εφαρμογή και την κοινωνική αποδοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων στις παραπάνω χώρες. Η Ισπανία ξεχωρίζει για τη θέσπιση προοδευτικών νόμων, όπως ο Νόμος για τα Τρανς Άτομα (2023), ο οποίος επιτρέπει την αυτοπροσδιοριζόμενη ταυτότητα φύλου χωρίς ιατρική γνωμάτευση. Η Ιρλανδία έχει ακολουθήσει ανάλογα προοδευτική πορεία, με ένα ευρύ πλέγμα νομικής προστασίας που καλύπτει διαφορετικές ταυτότητες και εκφράσεις φύλου. Αντίθετα, η Λιθουανία και η Κύπρος υστερούν, καθώς οι προστασίες που προσφέρουν στα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα είναι πιο περιορισμένες και επικεντρώνονται κυρίως σε επιμέρους τομείς όπως η υγειονομική περίθαλψη ή τα εγκλήματα μίσους. Η Ελλάδα, παρότι έχει προχωρήσει σε σημαντικά βήματα, εξακολουθεί να αντιμετωπίζει αντιστάσεις σε συντηρητικές περιοχές, όπου η κοινωνική αποδοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων παραμένει άνιση.

QB12R. Regardless of whether you're actually working or not, please tell me, using a scale from 1 to 10, how comfortable would you feel, if a colleague at work with whom you are in daily contact, belonged to each of the following groups? '1' means that you would feel, 'not at all comfortable' and '10' that you would feel 'totally comfortable'. (%)

Source: Discrimination in the European Union, Summary Report, Special Eurobarometer 535, April-May 2023.

<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>

Σημαντική ομοιότητα σε όλες τις χώρες αποτελεί το χάσμα μεταξύ πολιτικής και πράξης. Ακόμα και σε χώρες με προηγμένα νομικά πλαίσια, όπως η Ισπανία και η Ιρλανδία, η εφαρμογή των πολιτικών συχνά υστερεί λόγω περιορισμένων πόρων, περιφερειακών ανισοτήτων ή έλλειψης επαρκούς ευαισθητοποίησης του κοινού. Για παράδειγμα, αυτόνομες περιφέρειες της Ισπανίας δυσκολεύονται να εφαρμόσουν με συνέπεια τις εθνικές ρυθμίσεις για τα ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιώματα, αντικατοπτρίζοντας τις ευρύτερες προκλήσεις της αποκέντρωσης. Αντίστοιχα, η Ελλάδα και η Κύπρος αντιμετωπίζουν σοβαρά εμπόδια στην επιβολή αντιδιακριτικών νόμων, ειδικά σε αγροτικές ή θρησκευτικά συντηρητικές περιοχές, όπου το στίγμα κατά των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων παραμένει έντονο.

Η θεσμική ικανότητα αποτελεί επίσης σημείο διαφοροποίησης. Χώρες όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία διαθέτουν ισχυρούς φορείς ισότητας, όπως η Αρχή Ισότητας της Ιρλανδίας, που παρακολουθούν τη συμμόρφωση και επιβάλλουν την αντιδιακριτική νομοθεσία. Αντίθετα, η Λιθουανία και η Κύπρος έχουν λιγότερους πόρους και πιο αδύναμους θεσμούς για την παρακολούθηση της εφαρμογής πολιτικών, γεγονός που οδηγεί σε ασταθή αποτελέσματα. Αυτή η θεσμική ανισότητα επιτείνεται από τις διαφορές στις δημόσιες στάσεις: στη Λιθουανία και την Κύπρο καταγράφονται υψηλότερα επίπεδα κοινωνικού στίγματος σε σύγκριση με την Ισπανία και την Ιρλανδία. Η Ελλάδα βρίσκεται σε ενδιάμεση θέση, με τις προοδευτικές αστικές περιοχές να δείχνουν αυξημένη αποδοχή, ενώ η ύπαιθρος εξακολουθεί να αντιμετωπίζει βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις.

Οι πολιτιστικοί και θρησκευτικοί παράγοντες παίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση αυτών των διαφορών. Για παράδειγμα, η επιρροή της Καθολικής Εκκλησίας στην Ισπανία έχει μειωθεί σημαντικά τις τελευταίες δεκαετίες, επιτρέποντας την προώθηση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων χωρίς ισχυρή αντίσταση. Αντιθέτως, η Ορθόδοξη Εκκλησία στην Ελλάδα και την Κύπρο εξακολουθεί να ασκεί σημαντική επιρροή στη δημόσια γνώμη και στη χάραξη πολιτικής, συχνά λειτουργώντας ανασταλτικά στην εφαρμογή προοδευτικών μέτρων για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Στη Λιθουανία, η κληρονομιά του σοβιετικού συντηρητισμού και η περιορισμένη δημόσια συζήτηση γύρω από τα ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα συμβάλλουν στην πιο αργή πρόοδο σε επίπεδο κοινωνικής αποδοχής και πολιτικών εξελίξεων.

Παρά τις παραπάνω διαφορές, υπάρχουν κοινές ευκαιρίες για διακρατική συνεργασία. Οι χώρες μπορούν να αντλήσουν μαθήματα από τις νομοθετικές επιτυχίες της Ισπανίας και της Ιρλανδίας, όπως ο νόμος για τον αυτοπροσδιορισμό φύλου στην Ισπανία και το ισχυρό αντιδιακριτικό πλαίσιο της Ιρλανδίας. Παράλληλα, οι πρόσφατες μεταρρυθμίσεις της Ελλάδας για την προστασία των ίντερσεξ ατόμων και την απαγόρευση των θεραπειών μεταστροφής μπορούν να αποτελέσουν πρότυπα για τη Λιθουανία και την Κύπρο, όπου τα ζητήματα αυτά παραμένουν ανεπαρκώς καλυμμένα. Οι συμμετέχουσες χώρες μπορούν να συνεργαστούν για την προώθηση των ΛΟΑΤΚΙ+ δικαιωμάτων σε όλη την Ευρώπη, αξιοποιώντας τις καλές πρακτικές και αντιμετωπίζοντας από κοινού τις ανισότητες.

Εντοπισμός Κενών

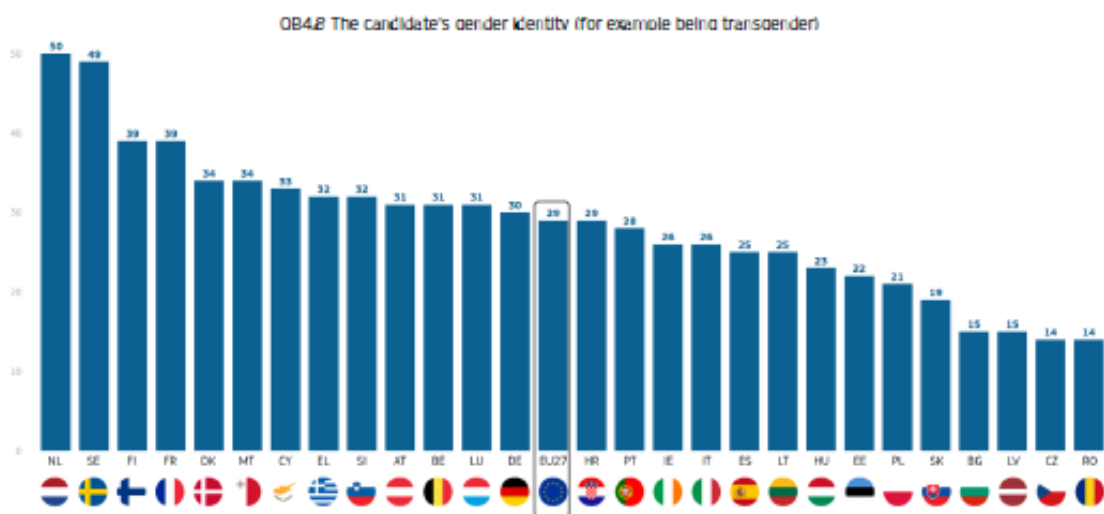
Παρά την πρόοδο που έχει σημειωθεί, παραμένουν σημαντικά κενά που υπονομεύουν την πλήρη ισότητα για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα στις πέντε χώρες. Ένα από τα πιο επείγοντα αφορά την ανεπαρκή πρόσβαση σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες υγείας για τα τρανς και ίντερσεξ άτομα. Παρότι η Λιθουανία έχει θεσπίσει συγκεκριμένες κατευθυντήριες γραμμές για την παροχή υπηρεσιών επιβεβαίωσης φύλου, αυτές περιορίζονται σε ενήλικες και δεν καλύπτουν επαρκώς τις ανάγκες ανηλίκων ή την ψυχολογική υποστήριξη. Στην Κύπρο και την Ελλάδα, η πρόσβαση σε τέτοιες υπηρεσίες παραμένει αποσπασματική, με ελάχιστους εξειδικευμένους επαγγελματίες και ασυνέπεια στη χρηματοδότηση. Ακόμα και στην Ισπανία, όπου ο αυτοπροσδιορισμός φύλου αναγνωρίζεται νομικά, πρακτικά εμπόδια όπως οι μακροχρόνιοι χρόνοι αναμονής και οι περιφερειακές ανισότητες περιορίζουν την προσβασιμότητα στην περίθαλψη.

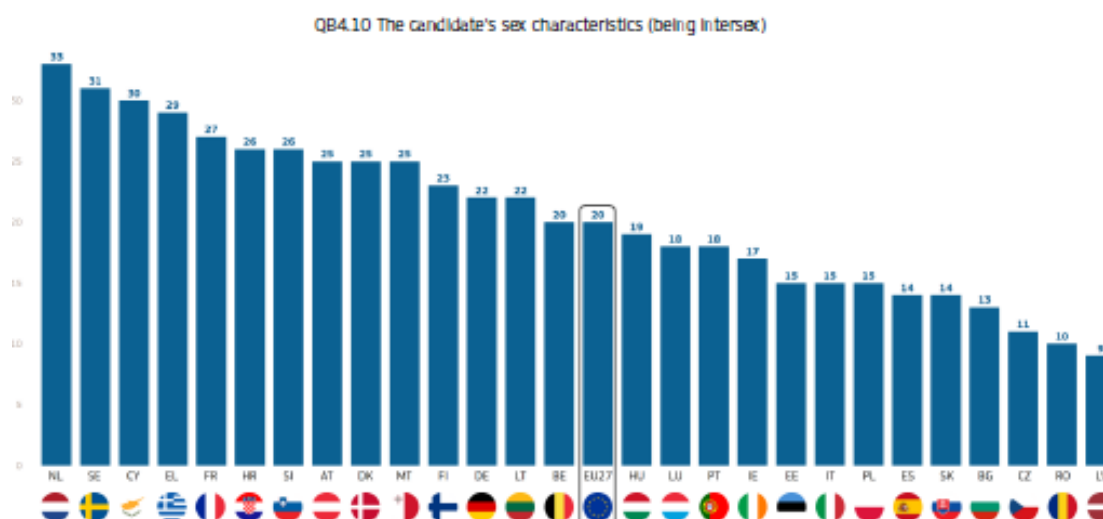
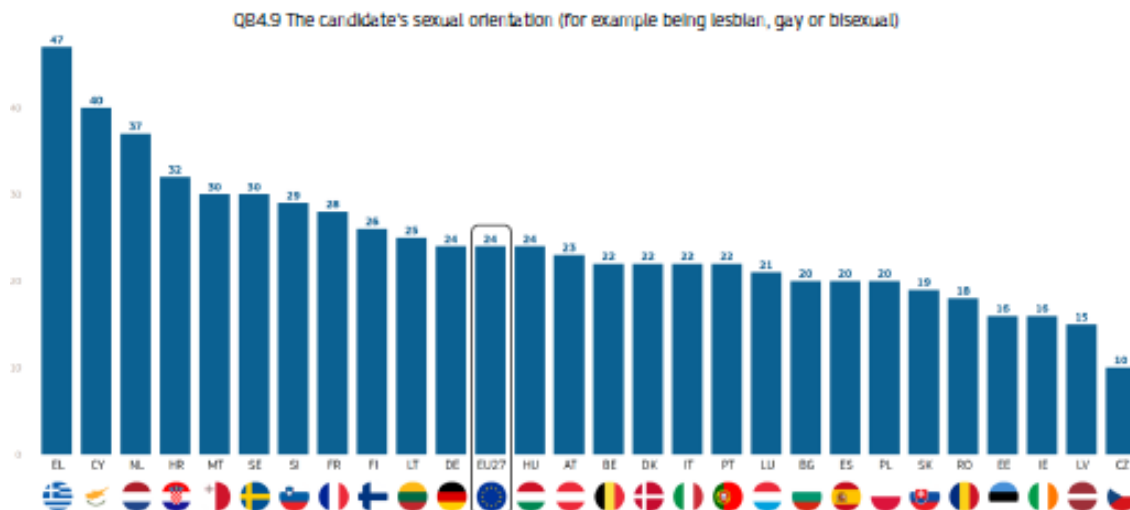
Ένα ακόμη σοβαρό κενό αφορά την ένταξη στον χώρο εργασίας. Παρότι και στις πέντε χώρες ισχύουν αντιδιακριτικοί νόμοι, η εφαρμογή τους παρουσιάζει ασυνέπειες, ενώ τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα

συχνά βιώνουν προκατάληψη και περιορισμένες ευκαιρίες επαγγελματικής ανέλιξης. Στην Κύπρο και τη Λιθουανία, η απουσία εκπαίδευσης εργοδοτών και μηχανισμών παρακολούθησης επιτείνει τα προβλήματα. Η Ελλάδα έχει κάνει βήματα για την αντιμετώπιση των διακρίσεων στο εργασιακό περιβάλλον μέσω του Νόμου 4808/2021, όμως οι κοινωνικές προκαταλήψεις και η έλλειψη επαρκών μηχανισμών καταγγελίας συνεχίζουν να αποτελούν τροχοπέδη.

Στις παρακάτω εικόνες παρουσιάζεται η θέση της Ελλάδας, της Κύπρου και της Λιθουανίας σε ό,τι αφορά τα τρανς και ίντερσεξ άτομα στον εργασιακό χώρο. Σύμφωνα με την Έκθεση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Διακρίσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση», οι πολίτες θεωρούν ότι το να είναι κάποιος τρανς ή ίντερσεξ αποτελεί μειονέκτημα για την πρόσληψή του.

QB4. When a company wants to hire someone and has the choice between two candidates with equal skills and qualifications, which of the following criteria may, in your opinion, put one candidate at a disadvantage? (MULTIPLE ANSWERS POSSIBLE) (%)

Source: *Discrimination in the European Union, Summary Report, Special Eurobarometer 535, April-May 2023.* <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>

Η προστασία των ίντερσεξ ατόμων παραμένει ανεπαρκής σε όλες τις χώρες. Η Ελλάδα αποτελεί μία από τις λίγες χώρες που έχουν θεσπίσει ειδικά μέτρα προστασίας για ίντερσεξ ανηλίκους, απαγορεύοντας ιατρικές παρεμβάσεις που δεν είναι απολύτως απαραίτητες. Ωστόσο, στις υπόλοιπες χώρες δεν υπάρχουν αντίστοιχες ρυθμίσεις, γεγονός που αφήνει τα ίντερσεξ άτομα εκτεθειμένα σε αχρείαστες χειρουργικές πράξεις και σε κοινωνικό στίγμα. Οι καμπάνιες ενημέρωσης του κοινού σχετικά με τα δικαιώματα των ίντερσεξ είναι σπάνιες, επιτείνοντας ακόμη περισσότερο το πρόβλημα.

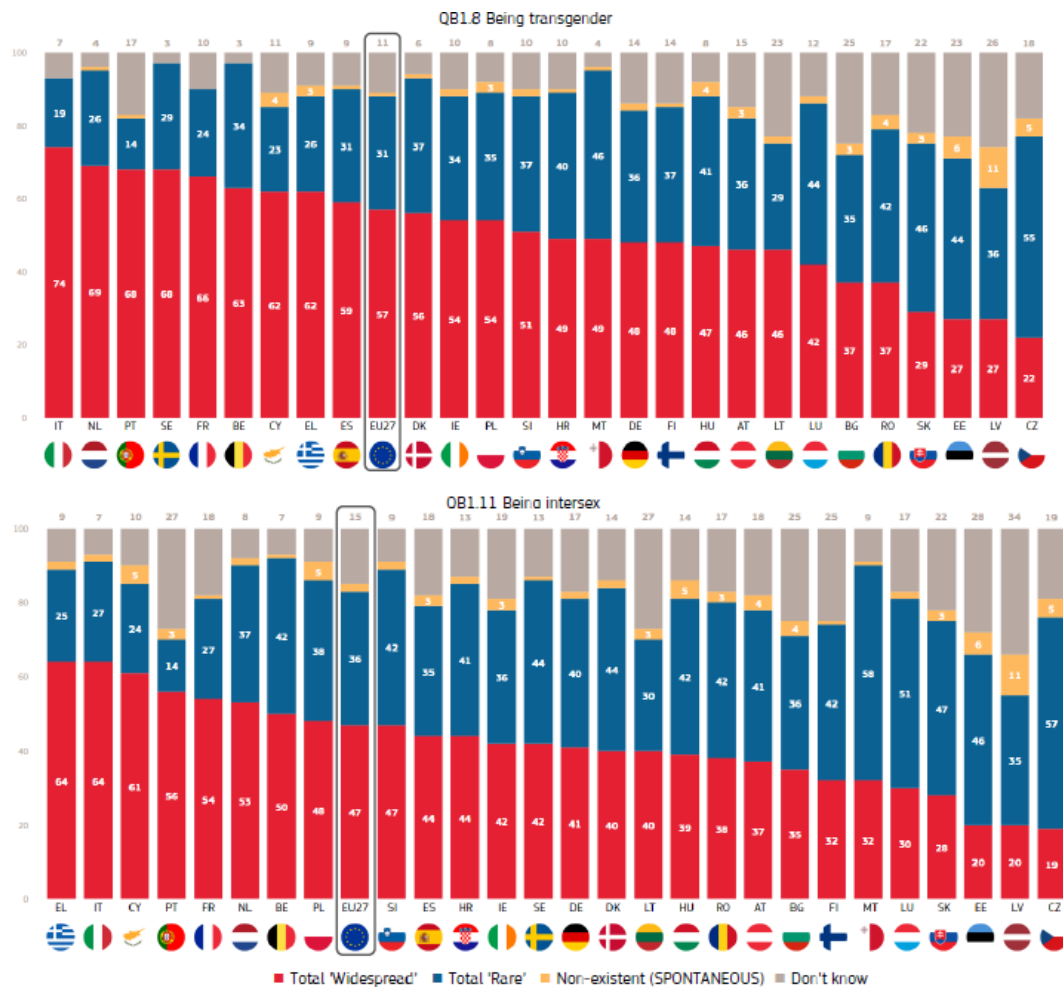
Η διατομεακή διάκριση αποτελεί έναν ακόμη τομέα που απαιτεί άμεση προσοχή. Αν και χώρες όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία έχουν υιοθετήσει γενικά αντιδιακριτικά πλαίσια, ελάχιστες πολιτικές ασχολούνται ρητά με τις πολλαπλές προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα που ανήκουν και σε άλλες ευάλωτες ομάδες, όπως είναι οι εθνοτικές μειονότητες, τα άτομα με

αναπηρίες ή τα άτομα από κοινότητες με χαμηλό εισόδημα. Η έλλειψη δεδομένων για τις εμπειρίες διατομεακής διάκρισης περιορίζει περαιτέρω τη δυνατότητα των υπευθύνων χάραξης πολιτικής να αναπτύξουν στοχευμένες παρεμβάσεις.

Τα κενά στην εφαρμογή της νομοθεσίας αποτελούν διαχρονικό πρόβλημα και στις πέντε χώρες. Ακόμη και σε κράτη με ολοκληρωμένα νομικά πλαίσια, όπως η Ισπανία και η Ιρλανδία, οι μηχανισμοί επιβολής των νόμων υποχρηματοδοτούνται ή είναι υποστελεχωμένοι, οδηγώντας σε άνιση εφαρμογή των προστασιών. Οι περιφερειακές ανισότητες εντείνουν αυτό το φαινόμενο, ιδίως σε χώρες με αποκεντρωμένη διοίκηση όπως η Ισπανία, όπου οι αυτόνομες κοινότητες διαφέρουν σημαντικά ως προς την ικανότητά τους να εφαρμόζουν τις εθνικές διατάξεις. Στη Λιθουανία και την Κύπρο, η περιορισμένη θεσμική ικανότητα και το έντονο κοινωνικό στίγμα δημιουργούν σοβαρά εμπόδια στην αποτελεσματική εφαρμογή των πολιτικών, αφήνοντας πολλά ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα χωρίς νομική προστασία σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων τους.

Τέλος, οι στάσεις της κοινωνίας και η αποδοχή των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων παραμένουν βασικές προκλήσεις. Στη Λιθουανία και την Κύπρο, οι συντηρητικοί πολιτισμικοί κανόνες και η ισχυρή θρησκευτική επιρροή συμβάλλουν στη διαιώνιση εκτεταμένου στίγματος εις βάρος των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, αποτρέποντάς τα από το να διεκδικήσουν τα δικαιώματά τους. Αν και η Ισπανία και η Ιρλανδία έχουν σημειώσει σημαντική πρόοδο στη μείωση των κοινωνικών προκαταλήψεων, συνεχίζουν να υφίστανται αντιστάσεις σε ορισμένες αγροτικές περιοχές. Η Ελλάδα παρουσιάζει παρόμοιο χάσμα, με τα αστικά κέντρα να δείχνουν μεγαλύτερη αποδοχή, ενώ οι αγροτικές κοινότητες εξακολουθούν να αντιμετωπίζουν δυσκολία στην αποδοχή της ΛΟΑΤΚΙ+ διαφορετικότητας.

QB1. For each of the following types of discrimination, could you please tell me whether, in your opinion, it is very widespread, fairly widespread, fairly rare or very rare in (OUR COUNTRY)? (%)

Source: Discrimination in the European Union, Summary Report, Special Eurobarometer 535, April-May 2023.
<https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2972>

Αντιμετώπιση αυτών των κενών θα απαιτήσει στοχευμένες δράσεις σε πολλούς τομείς.

Η ενίσχυση των μηχανισμών επιβολής, η αύξηση της χρηματοδότησης για την εφαρμογή των πολιτικών και η διεύρυνση των εκστρατειών δημόσιας ευαισθητοποίησης αποτελούν κρίσιμα πρώτα βήματα. Επιπλέον, η βελτίωση της συλλογής δεδομένων σχετικά με τις διατομεακές διακρίσεις και η δημιουργία προσαρμοσμένων παρεμβάσεων για περιθωριοποιημένες υποομάδες θα συμβάλλουν ώστε κανείς να μη μείνει πίσω. Αντιμετωπίζοντας αυτά τα κενά, οι συμμετέχουσες χώρες μπορούν να πλησιάσουν την επίτευξη της πλήρους ισότητας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα.

Ευθυγράμμιση με τα Πλαίσια της ΕΕ

Η Στρατηγική Ισότητας για τα ΛΟΑΤΚΙQ+ της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2020-2025 καθορίζει έναν ολοκληρωμένο οδικό χάρτη για την προώθηση της ισότητας για λεσβίες, ομοφυλόφιλους, αμφιφυλόφιλα, τρανς, ίντερσεξ και κουήρ άτομα σε όλα τα κράτη μέλη. Οι βασικοί της πυλώνες περιλαμβάνουν:

- την καταπολέμηση των διακρίσεων,
- τη διασφάλιση της ασφάλειας,
- την οικοδόμηση συμπεριληπτικών κοινωνιών και
- την προώθηση των ΛΟΑΤΚΙQ+ δικαιωμάτων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η στρατηγική δίνει έμφαση στην ανάγκη για νομική αναγνώριση, συμπεριληπτική υγειονομική περίθαλψη, επιβολή των αντιδιακριτικών πολιτικών και συλλογή δεδομένων – όλα κριτήρια βάσει των οποίων μπορεί να αξιολογηθεί η εθνική πρόοδος.

Στις πέντε χώρες που εξετάζονται σε αυτή την έκθεση, η ευθυγράμμιση με τα ευρωπαϊκά πλαίσια ποικίλλει σημαντικά, ιδίως ως προς τη νομική αντιμετώπιση της ταυτότητας φύλου και τις προστασίες για τα ίντερσεξ άτομα:

- Η Ισπανία παρουσιάζει ισχυρή συμμόρφωση με τους στόχους της στρατηγικής της ΕΕ, ιδίως με τον Νόμο για τα Τρανς (2023), τον Νόμο ZeroLo (2022) και τις προστασίες για τα ίντερσεξ άτομα βάσει εθνικών και περιφερειακών πλαισίων. Η Ισπανία αποτελεί επίσης παράδειγμα εφαρμογής της έμφασης της ΕΕ στον αυτοπροσδιορισμό, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και την αντιδιακριτική προστασία.
- Η Ελλάδα έχει σημειώσει σημαντικά βήματα με την απαγόρευση των θεραπειών μεταστροφής, τη νομική αναγνώριση του γάμου μεταξύ ομοφύλων και τις προστασίες για ίντερσεξ ανήλικα – μέτρα που συνάδουν σε μεγάλο βαθμό με τα ευρωπαϊκά πρότυπα. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν προκλήσεις στην εφαρμογή των πολιτικών και στην αποδοχή τους σε αγροτικές περιοχές, κυρίως όσον αφορά τη θεσμική ευαισθησία και την πρόσβαση σε υπηρεσίες.
- Η Ιρλανδία ευθυγραμμίζεται σε μεγάλο βαθμό με τα ευρωπαϊκά πρότυπα όσον αφορά τη νομική αναγνώριση φύλου και την προστασία των νέων. Ωστόσο, ζητήματα όπως η διατομεακότητα και η ισότητα στην υγειονομική περίθαλψη παραμένουν ανεπαρκώς αντιμετωπισμένα, αφήνοντας κενά στην πλήρη ένταξη, ιδίως για ενήλικες, μετανάστες ή φυλετικά στοχοποιημένα άτομα.

- Η Λιθουανία παρουσιάζει μερική ευθυγράμμιση, κυρίως μέσω μεταρρυθμίσεων στην υγειονομική φροντίδα για τρανς άτομα και νομικών πρωτοβουλιών όπως η ομάδα εργασίας για το καθεστώς φύλου. Ωστόσο, δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις εκκλήσεις της στρατηγικής της ΕΕ για ολοκληρωμένη αντιδιακριτική προστασία, καθώς αποκλείει την ταυτότητα φύλου και τα χαρακτηριστικά φύλου από τη σχετική εθνική νομοθεσία.

- Η Κύπρος έχει κάνει βήματα προς την ευθυγράμμιση, όπως η ποινικοποίηση της θεραπείας μεταστροφής και το έργο SAFE-R, αλλά στερείται μιας συνολικής εθνικής στρατηγικής για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Δεν πληροί ακόμη πλήρως τις προσδοκίες της ΕΕ σχετικά με τη νομική αναγνώριση φύλου, τη συνολική υγειονομική κάλυψη ή τη θεσμική λογοδοσία.

Επιπλέον, η Οδηγία για την Ισότητα στην Απασχόληση (2000/78/ΕΚ) και η Οδηγία για τη Φυλετική Ισότητα (2000/43/ΕΚ) απαιτούν από τα κράτη μέλη να απαγορεύσουν τις διακρίσεις στην απασχόληση και την επαγγελματική κατάρτιση. Αν και όλες οι χώρες έχουν θεσπίσει κάποια μορφή αντιδιακριτικής νομοθεσίας, τα κενά στην εφαρμογή παραμένουν σημαντικά, ιδιαίτερα για τα τρανς, μη δυαδικά και ίντερσεξ άτομα.

Κύρια Κενά στη Συμμόρφωση με την ΕΕ:

- Έλλειψη νομικής αναγνώρισης φύλου για μη δυαδικά άτομα (σε όλες τις χώρες, με μερική εξαίρεση την Ισπανία και την Ιρλανδία)
- Περιορισμένες ή ανύπαρκτες ειδικές προστασίες για ίντερσεξ άτομα (με εξαίρεση την Ελλάδα)
- Ανομοιόμορφη εφαρμογή των αντιδιακριτικών νόμων
- Ανεπαρκής συλλογή δεδομένων για διατομεακές διακρίσεις και αποδιδόμενη καταγραφή

Για να μπορέσει η στρατηγική της ΕΕ να αξιοποιήσει το μετασχηματιστικό της δυναμικό, οι εθνικές κυβερνήσεις πρέπει να υπερβούν τη βασική συμμόρφωση και να ενσωματώσουν αυτές τις αρχές σε συντονισμένα, επαρκώς χρηματοδοτούμενα και εφαρμόσιμα εθνικά σχέδια δράσης—με τη συμμετοχή της κοινωνίας των πολιτών και ανεξάρτητη εποπτεία.

Συστάσεις

Βελτιώσεις Πολιτικής

Για την κάλυψη των διαπιστωμένων κενών στα νομοθετικά πλαίσια και την εφαρμογή τους, τα συμμετέχοντα κράτη οφείλουν να δώσουν προτεραιότητα στην αναθεώρηση και διεύρυνση της νομικής προστασίας των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να διασφαλίσουν ότι τα τρανς και ίντερσεξ άτομα περιλαμβάνονται ρητά στους αντιρατσιστικούς και αντιδιακριτικούς νόμους και ότι η νομική αναγνώριση της ταυτότητας φύλου καλύπτει και τα μη δυαδικά και ίντερσεξ πρόσωπα. Χώρες όπως η Κύπρος και η Λιθουανία, όπου η νομοθετική πρόοδος είναι βραδύτερη, μπορούν να υιοθετήσουν μέτρα εμπνευσμένα από τον Ισπανικό Νόμο για τα Τρανς (2023), ο οποίος επιτρέπει την αυτοπροσδιοριζόμενη αλλαγή φύλου χωρίς επεμβατικές προϋποθέσεις.

Η συνολική μεταρρύθμιση στον τομέα της υγείας αποτελεί επίσης κρίσιμο τομέα. Τα κράτη οφείλουν να θεσπίσουν εθνικές κατευθυντήριες γραμμές για την παροχή φροντίδας που επιβεβαιώνει το φύλο, ενσωματώνοντας βέλτιστες πρακτικές όπως το πολυεπιστημονικό πλαίσιο που εφαρμόζει η Λιθουανία για την υγειονομική φροντίδα των τρανς ατόμων. Οι εν λόγω κατευθυντήριες γραμμές πρέπει να διασφαλίζουν την πρόσβαση σε ψυχολογική υποστήριξη, ορμονική θεραπεία και χειρουργικές παρεμβάσεις, καθώς και την ύπαρξη εγγυήσεων έναντι μη αναγκαίων ιατρικών πράξεων σε ίντερσεξ ανηλίκους. Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δοθεί στην αντιμετώπιση των γεωγραφικών ανισοτήτων, διασφαλίζοντας ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας στις αγροτικές και υποεξυπηρετούμενες περιοχές.

Η ενίσχυση της συμπερίληψης στην αγορά εργασίας απαιτεί την εφαρμογή ισχυρών πολιτικών κατά των διακρίσεων στους εργασιακούς χώρους. Τα κράτη πρέπει να εξετάσουν την καθιέρωση υποχρεωτικής εκπαίδευσης για εργοδότες σχετικά με τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη, με εξειδικευμένες ενότητες για ΛΟΑΤΚΙ+ ζητήματα. Για την υποστήριξη των ΛΟΑΤΚΙ+ εργαζομένων, οι κυβερνήσεις θα μπορούσαν να παρέχουν κίνητρα στις επιχειρήσεις για την υιοθέτηση συμπεριληπτικών πολιτικών, όπως η παροχή εργασιακών παροχών για ζευγάρια ιδίου φύλου και η προσαρμογή του χώρου εργασίας στις ανάγκες τρανς εργαζομένων κατά τη διάρκεια της μετάβασής τους.

Ενίσχυση Θεσμών

Η ενδυνάμωση των θεσμών είναι απαραίτητη για τη διασφάλιση της αποτελεσματικής εφαρμογής των πολιτικών για τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Οι κυβερνήσεις οφείλουν να διαθέσουν πόρους για την ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των σωμάτων ισότητας και των επιτροπών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που είναι υπεύθυνα για την παρακολούθηση και εφαρμογή των αντιδιακριτικών νόμων. Για παράδειγμα, η Ισπανία και η Ιρλανδία, οι οποίες διαθέτουν καλά εδραιωμένους θεσμούς ισότητας, μπορούν να προσφέρουν τεχνογνωσία για τη δημιουργία ή την ενίσχυση παρόμοιων δομών στη Λιθουανία και την Κύπρο.

Προγράμματα κατάρτισης για δημόσιους λειτουργούς, επαγγελματίες υγείας, εκπαιδευτικούς και στελέχη των σωμάτων ασφαλείας πρέπει να διευρυνθούν ώστε να καλύψουν ελλείψεις στην κατανόηση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων. Τα προγράμματα αυτά πρέπει να εστιάζουν στη μείωση προκαταλήψεων, την ενίσχυση της διαπολιτισμικής επάρκειας και την παροχή εργαλείων στα θεσμικά όργανα για την αποτελεσματική αντιμετώπιση των διακρίσεων. Οι πρόσφατες πρωτοβουλίες της Ελλάδας για την απαγόρευση της μεταστροφικής θεραπείας μπορούν να χρησιμεύσουν ως πρότυπο για την κατάρτιση επαγγελματιών ψυχικής υγείας σχετικά με τους κινδύνους των επιβλαβών πρακτικών.

Επιπλέον, οι κυβερνήσεις πρέπει να θεσπίσουν μηχανισμούς παρακολούθησης και λογοδοσίας για την εφαρμογή των πολιτικών ΛΟΑΤΚΙ+. Αυτό περιλαμβάνει τη συλλογή αποδιαρθρωμένων δεδομένων για περιστατικά διακρίσεων, την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας και την ένταξη στην εργασία. Τα διαφανή συστήματα αναφοράς θα επιτρέπουν στους θεσμούς να εντοπίζουν κενά στην εφαρμογή και να ανταποκρίνονται αποτελεσματικότερα στις ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ κοινοτήτων.

Διακρατικές Ευκαιρίες Μάθησης

Η διακρατική συνεργασία προσφέρει σημαντικές δυνατότητες ανταλλαγής βέλτιστων πρακτικών και ευθυγράμμισης των πολιτικών στην περιοχή. Η ηγετική θέση της Ισπανίας στους νόμους αυτοπροσδιορισμού και το ολοκληρωμένο πλαίσιο αντιδιακρίσεων της Ιρλανδίας αποτελούν νομοθετικά πρότυπα που μπορούν να υιοθετηθούν και από άλλες χώρες. Αντίστοιχα, οι νομικές προβλέψεις της Ελλάδας για την προστασία των ίντερσεξ ατόμων και οι κατευθυντήριες οδηγίες της Λιθουανίας για την υγειονομική φροντίδα προσφέρουν συγκεκριμένους τομείς όπου η συνεργασία μπορεί να αποδώσει θετικά αποτελέσματα.

Περιφερειακά εργαστήρια και συνέδρια μπορούν να διευκολύνουν τη μετάδοση γνώσεων μεταξύ υπεύθυνων χάραξης πολιτικής, συνηγόρων και θεσμικών εκπροσώπων. Αυτές οι εκδηλώσεις πρέπει να επικεντρωθούν στην ανταλλαγή στρατηγικών για την αντιμετώπιση κοινών προκλήσεων, όπως η βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας και η μείωση του κοινωνικού στίγματος. Η ΕΕ μπορεί να διαδραματίσει συντονιστικό ρόλο στη διοργάνωση τέτοιων πρωτοβουλιών, αξιοποιώντας τη Στρατηγική Ισότητας για τα ΛΟΑΤΚΙ+ Άτομα 2020-2025 για την προώθηση της εναρμόνισης με τα ευρωπαϊκά πρότυπα.

Μπορούν επίσης να αναπτυχθούν ψηφιακές πλατφόρμες για τη διασύνδεση ενδιαφερόμενων μερών από διαφορετικές χώρες. Οι πλατφόρμες αυτές θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν βιβλιοθήκες μελετών περίπτωσης, πρότυπα νομοθεσίας και εκπαιδευτικό υλικό, επιτρέποντας στα κράτη να αντλούν γνώσεις από τις επιτυχίες άλλων και να αποφεύγουν συχνά λάθη. Διασυνωριακές συνεργασίες μεταξύ ΜΚΟ και οργανώσεων της κοινότητας μπορούν να ενισχύσουν τις συνηγορητικές προσπάθειες, διαμορφώνοντας μια ενιαία φωνή υπέρ των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων στην Ευρώπη.

Κατευθύνσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η περαιτέρω έρευνα είναι κρίσιμη για την κάλυψη των υφιστάμενων ελλείψεων στα δεδομένα και για την ανάπτυξη πολιτικών βασισμένων σε τεκμηριωμένα στοιχεία. Οι κυβερνήσεις και τα ερευνητικά ιδρύματα οφείλουν να δώσουν προτεραιότητα σε μελέτες που εστιάζουν στις βιωμένες εμπειρίες των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ιδίως των τρανς και ίντερσεξ, σε τομείς όπως η υγεία, η εκπαίδευση και η απασχόληση. Συγκριτικές μελέτες που εξετάζουν την αποτελεσματικότητα διαφορετικών νομικών πλαισίων και στρατηγικών εφαρμογής ανά χώρα θα παρείχαν χρήσιμα ευρήματα για την εναρμόνιση των πολιτικών.

Η διαθεματικότητα πρέπει να αποτελέσει βασικό άξονα της μελλοντικής ερευνητικής δραστηριότητας. Η κατανόηση του πώς παράγοντες όπως η φυλή, η αναπηρία, η κοινωνικοοικονομική κατάσταση και η γεωγραφική τοποθεσία διασταυρώνονται με τις ΛΟΑΤΚΙ+ ταυτότητες θα επιτρέψει στους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να σχεδιάσουν στοχευμένες παρεμβάσεις για την υποστήριξη των πιο περιθωριοποιημένων ομάδων. Επιπλέον, η συλλογή περισσότερων δεδομένων σχετικά με τις εμπειρίες και τις ανάγκες των ίντερσεξ ατόμων είναι αναγκαία για τη διαμόρφωση πραγματικά συμπεριληπτικών πολιτικών και υγειονομικών πρωτοκόλλων.

Πιλοτικά προγράμματα και διαχρονικές μελέτες θα μπορούσαν να υλοποιηθούν για την αξιολόγηση του αντίκτυπου νέων πολιτικών ή πρωτοβουλιών, παρέχοντας τεκμήρια για την κλιμάκωση αποτελεσματικών προτύπων σε εθνικό επίπεδο. Για παράδειγμα, πιλοτικές παρεμβάσεις σε αγροτικές περιοχές θα μπορούσαν να δοκιμάσουν στρατηγικές για τη βελτίωση της πρόσβασης στις υπηρεσίες υγείας ή την καταπολέμηση του στίγματος, με τα ευρήματα να ενσωματώνονται σε εθνικές στρατηγικές. Παράλληλα, οι κυβερνήσεις θα πρέπει να επενδύσουν στην ανάπτυξη εργαλείων παρακολούθησης και αξιολόγησης των πολιτικών αποτελεσμάτων, διασφαλίζοντας ότι η πρόοδος είναι μετρήσιμη και βιώσιμη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Περίληψη Συνεντεύξεων

Ιρλανδία

Στην Ιρλανδία, το University College Dublin πραγματοποίησε με επιτυχία τις συνεντεύξεις. Η έκθεση για την Ιρλανδία διερευνά βασικές πληροφορίες σχετικά με την ένταξη στο χώρο εργασίας, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, τη νομική αναγνώριση και τις ευρύτερες κοινωνικές εμπειρίες των τρανς και ίντερσεξ ατόμων στην Ιρλανδία.

Στον χώρο εργασίας, οι εμπειρίες ήταν ανάμεικτες. Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις που εργάζονται στον τομέα της τεχνολογίας ανέφεραν θετικές εμπειρίες και σχετική ευκολία στην αλλαγή εργασίας. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν αρκετές προκλήσεις, ειδικά εκτός των προ Ορισμένοι από τους ερωτηθέντες στο ερωτηματολόγιο περιέγραψαν έμμεση διάκριση, όπως συνάδελφοι που αναφέρονται σε άλλους με λάθος φύλο ή εκφράζουν λεπτές τρανσφοβικές συμπεριφορές. Σε πολλούς χώρους εργασίας, υπάρχει γλώσσα χωρίς διακρίσεις, αλλά αυτό συχνά δεν συνοδεύεται από απτή υποστήριξη, όπως ισότητα αμοιβών ή σαφείς πολιτικές κατά των διακρίσεων. Οι εργοδότες στην Ιρλανδία ανέφεραν μια γενικά θετική προοπτική για την ποικιλομορφία, αλλά μια πιο προσεκτική ματιά αποκαλύπτει σημαντικά κενά στην πρακτική υποστήριξη και τις πολιτικές ένταξης για το τρανς και το ίντερ

Τόσο οι ερωτηθέντες όσο και οι συμμετέχοντες στην έρευνα υπογράμμισαν σημαντικά προβλήματα στην πρόσβαση σε ικανή και σεβαστή υγειονομική περίθαλψη. Αυτά περιλαμβάνουν μεγάλους χρόνους αναμονής (έως και 1,5 έτος) ακόμη και με ιδιωτική ασφάλιση, καθώς και ανεπαρκή γεωγραφική πρόσβαση, ειδικά σε αγροτικές περιοχές. Πολλοί συμμετέχοντες επέκριναν την Εθνική Υπηρεσία Φύλου (NGS) για τον έλεγχο της πρόσβασης σε βασική περίθαλψη. Ένα άτομο κατέφυγε σε αυτοχορηγούμενη ορμονοθεραπεία για πάνω από μια δεκαετία λόγω συστημικών εμποδίων, θέτοντας σε κίνδυνο την υγεία του. Οι ερωτηθέντες τόνισαν την ανάγκη για περισσότερη εκπαίδευση των γενικών ιατρών και των θεραπειών και ζήτησαν μεταρρυθμίσεις με βάση πολιτικές για την κατάργηση των συστημικών εμποδίων. Η έρευνα μεταξύ των επαγγελματιών του τομέα της υγείας έδειξε μια γενική συνειδητοποίηση της σημασίας της ένταξης, αλλά επίσης υπογράμμισε κρίσιμες ελλείψεις στην εκπαίδευση, τις κατευθυντήριες γραμμές και τη θεσμική υποστήριξη.

Οι συμμετέχοντες αναγνώρισαν την πρόοδο που έχει σημειωθεί στην νομική αναγνώριση του φύλου, ιδίως για τους ενήλικες. Ωστόσο, παρατηρήθηκε αξιοσημείωτη απουσία διατάξεων για τους τρανς και

τους ίντερσεξ νέους. Ορισμένοι εξέφρασαν την ανησυχία τους ότι οι αλλαγές στη νομοθεσία του Ηνωμένου Βασιλείου και των Ηνωμένων Πολιτειών θα μπορούσαν να επηρεάσουν αρνητικά τις ιρλανδικές πολιτικές. Υπάρχει επίσης επείγουσα ανάγκη να επικαιροποιηθούν οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, όπως η αλλαγή ονόματος σε τίτλους.

Απασχόληση

- Θετικές εμπειρίες στον τομέα της τεχνολογίας, αλλά σε ευρύτερους τομείς παρατηρείται έμμεση διάκριση.
- Το 57% αντιμετώπισε εμπόδια στην πρόσληψη ή τη διατήρηση της εργασίας του.
- Το 71% δεν είναι σίγουρο αν ο χώρος εργασίας του είναι πραγματικά χωρίς διακρίσεις.

Υγειονομική περίθαλψη

- Το 86% αντιμετώπισε δυσκολίες στην πρόσβαση σε περίθαλψη.
- Συχνές είναι οι μακρές αναμονές, ο έλεγχος από το NGS και η αυτοθεραπεία με ορμόνες.
- Το 71% ανέφερε ότι οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας ήταν ανεπαρκείς.
- Το 57% ανέφερε ότι οι επαγγελματίες δεν είχαν λάβει εκπαίδευση σε θέματα υγείας των τρανς ατόμων.

Νομική και κοινωνική υποστήριξη

- Η αναγνώριση των ενηλίκων βελτιώνεται, αλλά οι νέοι εξακολουθούν να αποκλείονται.
- Τα γραφειοκρατικά συστήματα υστερούν στην προσαρμογή των αλλαγών ονόματος/φύλου.
- Τα δίκτυα ομοτίμων είναι πιο χρήσιμα από τα επίσημα ιδρύματα.

Ισπανία

Οι συνεντεύξεις που διεξήχθησαν στην Ισπανία από τρεις διαφορετικούς οργανισμούς (Somos, Instituto Ikigai και Solidaridad Sin Fronteras) παρείχαν ουσιαστικές οπτικές από 35 εργοδότες, 32 επαγγελματίες υγείας και 50 τρανς/ίντερσεξ άτομα σχετικά με τη συμπερίληψη στην εργασία, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις. Η παρούσα έκθεση συνθέτει ευρήματα από συνεντεύξεις και ερωτηματολόγια με εργοδότες, επαγγελματίες υγείας και τρανς και ίντερσεξ άτομα, εστιάζοντας στην κατάσταση της συμπερίληψης στην εργασία, της πρόσβασης στην υγεία και των διαρθρωτικών εμποδίων που αντιμετωπίζουν οι εν λόγω κοινότητες.

Οι εργοδότες περιέγραψαν γενικά τους χώρους εργασίας τους ως «συμπεριληπτικούς», αποδίδοντας αυτήν την κουλτούρα κυρίως σε διαγενεακές αξίες και όχι σε επίσημες πολιτικές. Αν και εξέφρασαν ειλικρινή διάθεση υπέρ της συμπερίληψης, αυτή στηριζόταν συχνά στην προσωπική καλή θέληση και όχι σε δομημένη θεσμική υποστήριξη. Η συμπερίληψη θεωρούνταν δεδομένη και όχι ως αποτέλεσμα συστηματικής προσπάθειας. Οι περισσότεροι εργοδότες παραδέχτηκαν ότι δεν είχαν ποτέ προσλάβει εν γνώσει τους τρανς ή ίντερσεξ άτομο. Παρ' όλα αυτά, υπήρχε εμφανής διάθεση για μάθηση και βελτίωση, με πολλούς να αναγνωρίζουν την ανάγκη για ηγετική καθοδήγηση, τακτική κατάρτιση και σαφείς αντιδιακριτικές διαδικασίες.

Τα ερωτηματολόγια επιβεβαίωσαν αυτήν την εικόνα: μόνο μια μειοψηφία οργανισμών διέθετε συγκεκριμένα μέτρα για τις ανάγκες τρανς και ίντερσεξ εργαζομένων. Οι δράσεις προώθησης της

συμπερίληψης ήταν κυρίως εσωτερικές και άτυπες, με ελάχιστη εμπλοκή σε συνεργασίες με ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις ή σε στοχευμένες πρωτοβουλίες επικοινωνίας και εκπαίδευσης. Εντοπίστηκαν επίσης σοβαρά γνωστικά κενά, ιδίως σχετικά με τις νομικές διαδικασίες για την αλλαγή ονόματος ή φύλου στα επαγγελματικά μητρώα, γεγονός που ανέδειξε την ανάγκη για νομικό εγγραμματισμό και καθοδήγηση.

Αντίθετα, τα τρανς και ίντερσεξ άτομα περιέγραψαν μια σαφώς δυσκολότερη πραγματικότητα. Πολλά αντιμετώπισαν σοβαρά εμπόδια στην απασχόληση, με ορισμένα να στρέφονται στην εργασία του σεξ λόγω έλλειψης νομικής αναγνώρισης ή ευκαιριών. Η αποστολή βιογραφικών συχνά δεν είχε καμία απάντηση, ενώ προγράμματα κοινωνικής ένταξης από ΜΚΟ αποτελούσαν την μοναδική δίοδο προς την εργασία. Ο σεβασμός, τόσο στον χώρο εργασίας όσο και στο σύστημα υγείας, περιγραφόταν ως περιστασιακός και θέμα τύχης, όχι ως θεσμική εγγύηση. Στην υγεία, αναφέρθηκαν εμπειρίες κακομεταχείρισης, στιγματιστικών στάσεων – ιδίως για την εργασία του σεξ ή τη σεξουαλικότητα – και περιορισμένη πρόσβαση σε φροντίδα που επιβεβαιώνει το φύλο. Οι μετανάστες αντιμετώπιζαν ακόμα μεγαλύτερα εμπόδια, όπως η αδυναμία απόκτησης κάρτας υγείας ή η νομική αλλαγή των φύλων τους.

Τα ερωτηματολόγια ενίσχυσαν αυτά τα αφηγήματα. Η μεγάλη πλειοψηφία των τρανς ερωτηθέντων είχε βιώσει διακρίσεις κατά την πρόσληψη ή στην εργασία, ενώ πολλοί απέφευγαν να δηλώσουν την ταυτότητά τους λόγω φόβου. Η γνώση των νομικών δικαιωμάτων ήταν περιορισμένη – δύο στους τρεις αγνοούσαν τα δικαιώματά τους ή το πώς να τα διεκδικήσουν. Πολλοί εξέφρασαν δισταγμό ή φόβο να καταγγείλουν διακρίσεις. Όσοι εργάζονταν, το έκαναν συχνά σε άτυπες ή επισφαλείς θέσεις, ενώ η ψυχολογική υποστήριξη ήταν είτε ανεπαρκής είτε μη προσβάσιμη. Μερικοί ανέφεραν καλύτερες εμπειρίες σε κλινικές συνδεδεμένες με ΜΚΟ, αλλά η πρόσβαση σε αυτές δεν ήταν συστηματική.

Οι συνεντεύξεις με επαγγελματίες υγείας έδειξαν έντονη πρόθεση για υποστήριξη των τρανς και ίντερσεξ ατόμων, αλλά αποκάλυψαν και εκτεταμένη θεσμική απροετοίμασία. Πολλοί παραδέχθηκαν ότι δεν είχαν λάβει σχεδόν καμία εκπαίδευση για τρανς ζητήματα ούτε κατά τη διάρκεια των σπουδών τους ούτε στις παρούσες θέσεις τους. Η απουσία δομημένης κατάρτισης και κατευθύνσεων οδηγούσε συχνά σε αβεβαιότητα και άθελη αποκλειστική ή επιβλαβή συμπεριφορά. Παρά τις καλές προθέσεις, η έλλειψη πρωτοκόλλων, εργαλείων και συνεχιζόμενης εκπαίδευσης είχε ως αποτέλεσμα φροντίδα που δεν ανταποκρινόταν στις ανάγκες των ασθενών. Τα ερωτηματολόγια έδειξαν ότι μόνο ένα πολύ μικρό ποσοστό επαγγελματιών θεωρούνταν επαρκώς καταρτισμένο ως προς τις ανάγκες τρανς και ίντερσεξ προσώπων.

Παρά τις προκλήσεις, ο τόνος των συνεντεύξεων ήταν αυτός της ανθεκτικότητας και της συγκρατημένης αισιοδοξίας. Οι τρανς συμμετέχοντες τόνισαν ότι οι δυσκολίες τούς διαμόρφωσαν ως ισχυρές προσωπικότητες με βαθιά συνείδηση ταυτότητας. Κάλεσαν για συστημικές μεταρρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένης της πρώιμης εκπαίδευσης για τις τρανς ταυτότητες, υποχρεωτικής κατάρτισης επαγγελματιών υγείας και ανθρώπινου δυναμικού, και καλύτερου συντονισμού μεταξύ δημόσιων φορέων ώστε να διασφαλιστεί η εφαρμογή των δικαιωμάτων των τρανς προσώπων. Τόσο οι εργοδότες όσο και οι επαγγελματίες υγείας έδειξαν αυξανόμενη πολιτισμική αποδοχή και προθυμία για συμπερίληψη. Ωστόσο, αυτή η μεταβολή στάσης δεν

συνοδεύεται ακόμη από θεσμική υποστήριξη και πολιτικές. Η αντίληψη της συμπερίληψης χωρίς απτές ενέργειες μπορεί να εμποδίζει την πρόοδο, δημιουργώντας μια ψευδή αίσθηση ολοκλήρωσης.

Τα κύρια συμπεράσματα της μελέτης αναδεικνύουν την επείγουσα ανάγκη για δομημένες και βιώσιμες στρατηγικές συμπερίληψης. Τόσο στην απασχόληση όσο και στην υγειονομική φροντίδα, η ουσιαστική πρόοδος απαιτεί όχι μόνο θετική στάση αλλά και την εφαρμογή ολοκληρωμένων πολιτικών, κατάλληλης εκπαίδευσης και ενισχυμένης θεσμικής και νομικής υποστήριξης, ώστε να γεφυρωθεί το χάσμα μεταξύ καλών προθέσεων και της πραγματικότητας των τρανς και ίντερσεξ ανθρώπων.

Εργοδότες

- Αντίληψη για Συμπερίληψη: Θεωρούνται γενικά συμπεριληπτικοί λόγω αξιών και όχι λόγω πολιτικών.
- Κενά Πολιτικής: Λίγοι οργανισμοί διαθέτουν συγκεκριμένες πολιτικές για τρανς/ίντερσεξ άτομα.
- Κενά Γνώσης: Ανεπάρκεια πληροφόρησης για νομικές αλλαγές φύλου/ονόματος σε επαγγελματικά αρχεία.
- Συνεργασία: Περιορισμένη συνεργασία με ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις ή οργανωμένη εκπαίδευση.

Τρανς & Ίντερσεξ Άτομα

- Εμπόδια στην Εργασία: Υψηλή ανεργία, διακρίσεις – μερικοί καταφεύγουν στην εργασία του σεξ.
- Νομική Ενημέρωση: 2/3 αγνοούν τα νομικά τους δικαιώματα ή το πώς να τα διεκδικήσουν.
- Εμπειρίες Υγείας:
 - ο Συχνό misgendering και στίγμα.
 - ο Οι ΜΚΟ προσφέρουν καλύτερες εμπειρίες αλλά άνισα διαθέσιμες.
- Ψυχική Υγεία: Ανεπαρκής ή μη προσβάσιμη υποστήριξη· υψηλή ανάγκη για εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Επαγγελματίες Υγείας

- Κατάρτιση: Ελάχιστη ή ανύπαρκτη εκπαίδευση σε τρανς/ίντερσεξ ζητήματα.
- Ετοιμότητα: Θετική πρόθεση αλλά έλλειψη εργαλείων, πρωτοκόλλων και καθοδήγησης.

Κύρια Συμπεράσματα

- Η συμπερίληψη συχνά θεωρείται δεδομένη αντί να διασφαλίζεται θεσμικά.
- Απαιτούνται διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις και συστηματική εκπαίδευση στην εργασία και την υγεία.

Οι συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με επαγγελματίες στους τομείς της απασχόλησης και της υγείας, καθώς και με τρανς και ίντερσεξ άτομα στην Ελλάδα, ανέδειξαν κρίσιμες προκλήσεις και ευκαιρίες σχετικά με τη συμπερίληψη αυτών των πληθυσμών. Οι οργανισμοί Socialinnon και Prolepsis υλοποίησαν συνεντεύξεις με 24 εργοδότες, 24 επαγγελματίες υγείας και 13 τρανς/ίντερσεξ άτομα, εστιάζοντας στη συμπερίληψη στον χώρο εργασίας, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και τις ευρύτερες κοινωνικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν.

Οι επαγγελματίες υγείας ανέφεραν εκτεταμένη έλλειψη εξειδικευμένης κατάρτισης σχετικά με τις ανάγκες φροντίδας τρανς και ίντερσεξ ατόμων. Οι περισσότεροι δεν έχουν λάβει ποτέ επίσημη εκπαίδευση σε ζητήματα ταυτότητας φύλου και πολλοί δεν γνωρίζουν τα κατάλληλα πρωτόκολλα ή τις βασικές αρχές συμπεριληπτικής επικοινωνίας. Η απουσία αυτής της προετοιμασίας συχνά οδηγεί σε *misgendering*, αμηχανία ή ακόμη και στην άρνηση παροχής κατάλληλης φροντίδας. Δομικά εμπόδια, όπως ο αποκλεισμός των ιατρικών παρεμβάσεων επιβεβαίωσης φύλου από τη δημόσια κάλυψη ή οι γραφειοκρατικές ασυμφωνίες που προκύπτουν μετά από νομική αλλαγή φύλου, περιπλέκουν ακόμη περισσότερο την πρόσβαση σε απαραίτητες υπηρεσίες. Παράλληλα, εντοπίστηκε έντονη ανάγκη για υπηρεσίες ψυχικής υγείας που να ανταποκρίνονται στις ιδιαίτερες εμπειρίες των τρανς και ίντερσεξ ατόμων.

Από την πλευρά των εργοδοτών, παρατηρήθηκε ότι ενώ σε γενικές γραμμές εφαρμόζονται πολιτικές κατά των διακρίσεων, απουσιάζουν στοχευμένες στρατηγικές για τη διαχείριση και προώθηση της έμφυλης διαφορετικότητας και συμπερίληψης. Τα τρανς και ίντερσεξ άτομα παραμένουν σε μεγάλο βαθμό αόρατα στον χώρο εργασίας, με την απουσία τους να εκλαμβάνεται συχνά ως ένδειξη έλλειψης ενδιαφέροντος ή προσόντων, και όχι ως αποτέλεσμα συστημικού αποκλεισμού. Οι εργοδότες εντόπισαν την έλλειψη ενημέρωσης του προσωπικού, το κοινωνικό στίγμα και την αβεβαιότητα ως προς το πώς να στηρίξουν τρανς εργαζομένους ως βασικές προκλήσεις. Παρά τις δυσκολίες, παρατηρήθηκε αυξανόμενη διάθεση για συμμετοχή σε εκπαιδευτικά προγράμματα, ανάπτυξη συμπεριληπτικών πολιτικών και συνεργασία με ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις για τη διαμόρφωση πιο φιλόξενων εργασιακών περιβαλλόντων.

Συνολικά, τα ευρήματα υπογραμμίζουν την ανάγκη για δομημένη και διαρκή επιμόρφωση, πρακτικά εργαλεία υποστήριξης και ουσιαστική συνεργασία μεταξύ θεσμών και κοινοτήτων. Η οικοδόμηση συμπεριληπτικών συστημάτων στην Ελλάδα προϋποθέτει συντονισμένες προσπάθειες σε υγειονομικό, εργασιακό και θεσμικό επίπεδο, με οδηγό την ενσυναίσθηση και την τεκμηριωμένη γνώση.

Πέρα από τις θεσμικές ελλείψεις, οι προσωπικές ιστορίες που καταγράφηκαν αποτυπώνουν το συναισθηματικό, σωματικό και κοινωνικό βάρος που φέρει η καθημερινή ζωή ως τρανς ή ίντερσεξ άτομο στην Ελλάδα. Αρκετοί συμμετέχοντες περιέγραψαν εμπειρίες κατάφωρης έλλειψης σεβασμού στον τομέα της υγείας - από το *misgendering* έως την αμφισβήτηση ή απόρριψη της ταυτότητάς τους από επαγγελματίες. Η έλλειψη οικονομικά προσβάσιμων ιατρικών παρεμβάσεων επιβεβαίωσης φύλου και η απροθυμία ή απουσία κατάρτισης του ιατρικού προσωπικού οδηγούν πολλούς στο να αναζητήσουν φροντίδα στο εξωτερικό ή να καθυστερήσουν απαραίτητες θεραπείες. Άλλοι ανέφεραν ότι το βαθιά ριζωμένο κοινωνικό στίγμα τούς αποτρέπει από το να χρησιμοποιούν βασικές δημόσιες δομές ή τούς αναγκάζει να κρύβουν την ταυτότητά τους στον επαγγελματικό χώρο. Οι ίντερσεξ

συμμετέχοντες εξέφρασαν έντονη απογοήτευση για το γεγονός ότι συχνά δεν γίνονται κατανοητοί ούτε από το ευρύ κοινό ούτε από τους επαγγελματίες υγείας, τονίζοντας την ανάγκη για ορατότητα, εκπαίδευση και αποδοχή.

Παρά τις δυσκολίες, πολλοί συμμετέχοντες εξέφρασαν την επιθυμία για αλλαγή - υπογραμμίζοντας τη σημασία της οικογενειακής υποστήριξης, της εκπαίδευσης και των νομικών μεταρρυθμίσεων που σέβονται την ταυτότητά τους και διασφαλίζουν την πρόσβαση σε αξιοπρεπή υγειονομική περίθαλψη και ισότιμη απασχόληση.

Εργοδότες

- Πολιτικές: Υπάρχουν γενικές πολιτικές κατά των διακρίσεων, αλλά απουσιάζουν στρατηγικές για την έμφυλη ποικιλομορφία.
- Ενημέρωση: Υπάρχει έλλειψη κατανόησης των ειδικών αναγκών τρανς/ίντερσεξ εργαζομένων.
- Διαθεσιμότητα: Θετική στάση ως προς την εκπαίδευση και τη συνεργασία με ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις.

Τρανς & Ίντερσεξ Άτομα

- Προκλήσεις στην Υγεία:
 - ο Συχνά περιστατικά misgendering και άρνηση υπηρεσιών.
 - ο Οικονομικά εμπόδια για ιατρικές παρεμβάσεις, ανάγκη ταξιδιού στο εξωτερικό.
- Κοινωνικό Στίγμα: Οδηγεί σε απόκρυψη ταυτότητας, ιδιαίτερα στον χώρο εργασίας.
- Ψυχική Υγεία: Έλλειψη εξειδικευμένων υπηρεσιών· αίσθημα αορατότητας.

Επαγγελματίες Υγείας

- Ελλείμματα Κατάρτισης: Ελάχιστη έως καθόλου επίσημη εκπαίδευση.
- Εμπόδια: Γραφειοκρατικές δυσκολίες μετά τη νομική μετάβαση· ελλείψεις στη δημόσια κάλυψη.

Κύρια Συμπεράσματα

- Οι θεσμοί είναι πρόθυμοι αλλά ανεπαρκώς προετοιμασμένοι.
- Απαιτείται εκπαίδευση, ορατότητα και σαφές νομικό πλαίσιο

Στην Κύπρο, ο οργανισμός Wisefour υλοποίησε συνεντεύξεις με 10 εργοδότες, 10 επαγγελματίες υγείας και 9 τρανς/ίντερσεξ άτομα σχετικά με τη συμπερίληψη στον χώρο εργασίας, την πρόσβαση στις υπηρεσίες υγείας και τις ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις.

Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει ευρήματα από συνεντεύξεις και απαντήσεις σε ερωτηματολόγια που συλλέχθηκαν στην Κύπρο, προσφέροντας εικόνα για την τρέχουσα κατάσταση ως προς τη συμπερίληψη στον επαγγελματικό χώρο και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη για τα τρανς και ίντερσεξ άτομα. Αντικατοπτρίζει τόσο τις αντιλήψεις εργοδοτών και επαγγελματιών υγείας, όσο και τις βιωμένες εμπειρίες των τρανς και ίντερσεξ προσώπων που προσπαθούν να κινηθούν μέσα σε αυτά τα συστήματα.

Στον χώρο εργασίας, οι προσπάθειες για προώθηση της συμπερίληψης είναι ασυνεπείς και συχνά επιφανειακές. Παρότι ορισμένες εταιρείες διοργανώνουν εργαστήρια για τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη, η συμμετοχή σε αυτά είναι προαιρετική, γεγονός που περιορίζει σημαντικά την αποτελεσματικότητά τους. Συστηματικοί μηχανισμοί για την αντιμετώπιση περιστατικών διακρίσεων απουσιάζουν σχεδόν πλήρως, με αποτέλεσμα οι εργαζόμενοι που βιώνουν παρενόχληση ή αποκλεισμό να μην έχουν ασφαλείς ή αποτελεσματικούς τρόπους αναφοράς αυτών των εμπειριών. Αυτό το έλλειμμα λογοδοσίας δημιουργεί ένα κλίμα σιωπής, όπου πολλοί φοβούνται να μιλήσουν λόγω φόβου αντιποίνων ή περαιτέρω περιθωριοποίησης.

Υπηρεσίες ψυχολογικής υποστήριξης παρέχονται σε ορισμένους οργανισμούς, όμως δεν είναι προσαρμοσμένες στις ιδιαίτερες ανάγκες των ΛΟΑΤΚΙ+ εργαζομένων. Ως εκ τούτου, τα τρανς και ίντερσεξ άτομα δυσκολεύονται να αποκτήσουν κατάλληλη φροντίδα ψυχικής υγείας. Η κατάσταση είναι ακόμα πιο περιορισμένη στις μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, οι οποίες σπανίως διαθέτουν επίσημες πολιτικές συμπερίληψης ή δράσεις ευαισθητοποίησης. Αν και μεγαλύτερες επιχειρήσεις μπορεί να έχουν θεσμοθετήσει ορισμένες πολιτικές, συχνά δυσκολεύονται να τις εφαρμόσουν στην πράξη με τρόπο που να ανταποκρίνεται ουσιαστικά στις ανάγκες των τρανς και ίντερσεξ εργαζομένων τους.

Όταν ρωτήθηκαν για τη δέσμευσή τους στην πρόσληψη προσωπικού με ποικιλομορφία, οι εργοδότες έδωσαν ποικίλες απαντήσεις, γεγονός που καταδεικνύει την ετερογένεια στην εμπλοκή με ζητήματα ΛΟΑΤΚΙ+ συμπερίληψης. Ενώ το 60% των οργανισμών ανέφερε ότι έχει υλοποιήσει κάποιας μορφής εκπαίδευση για τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη, το 40% δεν έχει κάνει καμία σχετική ενέργεια. Τα στοιχεία αυτά αναδεικνύουν μια σαφή ευκαιρία για πιο συστηματική και εκτεταμένη εφαρμογή τέτοιων εκπαιδεύσεων, με ιδιαίτερη έμφαση στη συμπερίληψη της έμφυλης ποικιλομορφίας.

Ο τομέας της υγείας στην Κύπρο αντιμετωπίζει αντίστοιχες προκλήσεις. Οι επαγγελματίες υγείας ανέφεραν ότι λαμβάνουν ελάχιστη ή και καθόλου επίσημη εκπαίδευση σχετικά με τις ανάγκες τρανς και ίντερσεξ ατόμων μόλις εισέλθουν στο επάγγελμα. Αν και κάποιοι ενδέχεται να έχουν συναντήσει σχετικά θέματα κατά τη διάρκεια των σπουδών τους, αυτά παρουσιάζονται συνήθως ως προαιρετικά και δεν εντάσσονται στο βασικό πρόγραμμα σπουδών. Παρότι υπάρχουν ιατρικές οδηγίες για τη φροντίδα τρανς και ίντερσεξ ατόμων, συχνά παραμένουν ανενεργές ή υποχρησιμοποιούνται, αφήνοντας πολλούς επαγγελματίες χωρίς τις απαραίτητες γνώσεις ή την αυτοπεποίθηση να προσφέρουν κατάλληλη και επιβεβαιωτική φροντίδα.

Πέραν του κενού σε κλινική κατάρτιση, παρατηρείται και έλλειψη ενημέρωσης ως προς τα νομικά δικαιώματα των τρανς και ίντερσεξ ασθενών, γεγονός που υπονομεύει περαιτέρω την ποιότητα της φροντίδας. Τα ίδια τα υγειονομικά ιδρύματα συχνά δεν είναι σχεδιασμένα με τρόπο που να ανταποκρίνεται ή να σέβεται τις διαφορετικές έμφυλες ταυτότητες. Πολλά δεν διαθέτουν τους απαραίτητους πόρους, την υποδομή ή τους ιδιωτικούς χώρους που απαιτούνται για να αισθάνονται ασφαλείς και σεβαστοί οι ασθενείς. Η έλλειψη αυτή συμβάλλει σε ευρύτατα αρνητικές εμπειρίες, ιδίως για όσους αναζητούν φροντίδα που επιβεβαιώνει το φύλο ή υποστήριξη στον τομέα της ψυχικής υγείας.

Όταν ερωτήθηκαν για την εκπαίδευσή τους σχετικά με τις ιδιαίτερες ανάγκες τρανς και ίντερσεξ ατόμων, το 80% των επαγγελματιών υγείας δήλωσε ότι δεν έχει λάβει καμία σχετική επίσημη επιμόρφωση. Ωστόσο, η πλειονότητα εξέφρασε ισχυρή επιθυμία για περαιτέρω εκπαίδευση, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για βελτίωση της κατανόησης και της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Τα τρανς και ίντερσεξ άτομα συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς όσον αφορά τις ευκαιρίες απασχόλησης. Πολλοί/ές αναφέρουν διακρίσεις κατά τη διαδικασία πρόσληψης, όπου στερεότυπα και προκαταλήψεις οδηγούν συχνά σε άμεση απόρριψη. Όσοι/ες καταφέρνουν να βρουν εργασία αντιμετωπίζουν συχνά ανισότητες στις απολαβές, με τις αμοιβές των τρανς και ίντερσεξ εργαζομένων να είναι αισθητά χαμηλότερες από εκείνες των cisgender συναδέλφων τους. Ελλείπει σαφών και εφαρμόσιμων νομικών προστασιών, παραμένουν ιδιαίτερα ευάλωτοι/ες σε κακομεταχείριση και ανισότητα στον εργασιακό χώρο. Αν και ορισμένοι εργοδότες εκφράζουν καλές προθέσεις και πρόθεση δημιουργίας συμπεριληπτικών περιβαλλόντων, συχνά επικαλούνται τη γενικότερη κοινωνική αντίσταση ως σημαντικό εμπόδιο στην υλοποίηση ουσιαστικών αλλαγών.

Η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη είναι εξίσου προβληματική. Η πλειονότητα – το 77,8% – των τρανς και ίντερσεξ συμμετεχόντων/ουσών ανέφερε δυσκολίες στην πρόσβαση στις υπηρεσίες που χρειάζονται. Οι εμπειρίες αυτές περιλαμβάνουν άρνηση παροχής φροντίδας, misgendering, και έλλειψη κατανόησης από το ιατρικό προσωπικό. Τα στοιχεία δείχνουν επίσης ότι υπάρχει ευρέως διαδεδομένη αντίληψη πως οι υφιστάμενες υπηρεσίες ψυχικής υγείας δεν ανταποκρίνονται στις πραγματικότητες που βιώνουν τα τρανς και ίντερσεξ άτομα – γεγονός που υπογραμμίζει την επείγουσα ανάγκη για εξειδικευμένες δομές υποστήριξης και κατάλληλη επιμόρφωση του προσωπικού.

Τα ευρήματα από την Κύπρο αποκαλύπτουν συστημικές ελλείψεις τόσο στον τομέα της απασχόλησης όσο και στον τομέα της υγείας. Παρά τις μεμονωμένες ενδείξεις δέσμευσης και ενδιαφέροντος για τη συμπερίληψη, απουσιάζουν ακόμη οι θεσμικές δομές, τα νομικά πλαίσια και τα εκπαιδευτικά προγράμματα που απαιτούνται ώστε η πρόθεση να μετατραπεί σε ουσιαστικό αντίκτυπο. Προχωρώντας προς το μέλλον, είναι απαραίτητο να δοθεί έμφαση στην υποχρεωτική εκπαίδευση, στην ανάπτυξη συμπεριληπτικών πολιτικών στους εργασιακούς και υγειονομικούς χώρους, και στη θέσπιση σαφών νομικών προστασιών για την αντιμετώπιση αυτών των βαθιά ριζωμένων κενών.

Εργοδότες

- Προγράμματα Συμπερίληψης: Υπάρχουν εργαστήρια/σεμινάρια, αλλά είναι κυρίως προαιρετικά.
- Απουσία Πολιτικών: Οι ΜΜΕ σπάνια διαθέτουν επίσημες πολιτικές συμπερίληψης.
- Πρόσληψη: Το 60% των οργανισμών έχει πραγματοποιήσει κάποια εκπαίδευση για τη διαφορετικότητα· το 40% όχι.

Τρανς & Ίντερσεξ Άτομα

- Διακρίσεις στον Χώρο Εργασίας: Συχνές τόσο στη διαδικασία πρόσληψης όσο και σε ανισότητες αμοιβών.
- Ψυχική Υγεία: Οι διαθέσιμες υπηρεσίες δεν είναι κατάλληλα προσαρμοσμένες στις ανάγκες τους.
- Εμπόδια στην Υγειονομική Φροντίδα: Το 77,8% ανέφερε δυσκολίες· misgendering και ελλιπής κατανόηση κυριαρχούν.

Επαγγελματίες Υγείας

- Εκπαίδευση: Το 80% δεν έχει λάβει καμία επίσημη εκπαίδευση για τρανς/ίντερσεξ ζητήματα.
- Νομική Ενημέρωση: Περιορισμένη επίγνωση των δικαιωμάτων των τρανς/ίντερσεξ ασθενών.

Κύρια Συμπεράσματα

- Οι καλές προθέσεις δεν συνοδεύονται από πολιτικές.
- Υπάρχει επείγουσα ανάγκη για υποχρεωτική εκπαίδευση και νομικές προστασίες.

Λιθουανία

Στη Λιθουανία, η οργάνωση LGL υλοποίησε συνεντεύξεις με συνολικά 33 εργοδότες, επαγγελματίες υγείας και τρανς/ίντερσεξ άτομα σχετικά με τη συμπερίληψη στον χώρο εργασίας, την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη και τις ευρύτερες κοινωνικές προκλήσεις. Η παρούσα έκθεση παρουσιάζει μια επισκόπηση των προσπαθειών συμπερίληψης στους τομείς της απασχόλησης και της υγείας, με βάση τις απαντήσεις εργοδοτών, επαγγελματιών υγείας και μελών της τρανς και ίντερσεξ κοινότητας. Τα ευρήματα καταδεικνύουν θετικές εξελίξεις, αλλά και εμμένοντα εμπόδια που

εξακολουθούν να επηρεάζουν την ευημερία και την ισότιμη μεταχείριση των τρανς και ίντερσεξ ατόμων.

Αρκετοί εργοδότες ανέφεραν ενεργή συμμετοχή σε πρωτοβουλίες διαφορετικότητας και συμπερίληψης στον χώρο εργασίας. Ένα σημαντικό ποσοστό – 75% – επιβεβαίωσε ότι η επιχείρησή τους είχε πραγματοποιήσει εκπαιδεύσεις για τη διαφορετικότητα και τη συμπερίληψη, αν και το υπόλοιπο 25% απάντησε «ίσως», γεγονός που υποδηλώνει ασάφεια ως προς το αν οι εκπαιδεύσεις αυτές είναι συστηματικές ή τυπικές. Ενθαρρυντικά, το 75% των εργοδοτών δήλωσε επίσης ότι έχει προσλάβει ή προάγει τρανς ή ίντερσεξ άτομα εντός του οργανισμού, γεγονός που αντανακλά ένα σημαντικό επίπεδο δέσμευσης για συμπερίληψη – έστω κι αν δεν είναι ακόμη καθολικό.

Παρά τις προσπάθειες αυτές, άλλα ευρήματα αποκάλυψαν μεταβλητότητα ως προς τη συνέπεια με την οποία δίνεται προτεραιότητα στη ΛΟΑΤΚΙ+ συμπερίληψη. Όταν ρωτήθηκαν κατά πόσο οι οργανισμοί τους δίνουν προτεραιότητα στην πρόσληψη προσωπικού με ποικιλομορφία, οι απαντήσεις κάλυψαν όλο το φάσμα, αποκαλύπτοντας ότι, ενώ κάποιες εταιρείες είναι ενεργές, άλλες στερούνται δομημένων πολιτικών ή σαφούς προσανατολισμού. Παρόμοια εικόνα προέκυψε και ως προς την ενημέρωση της διοίκησης: οι αξιολογήσεις διέφεραν σημαντικά όταν οι συμμετέχοντες ρωτήθηκαν αν οι διοικητικές ομάδες είναι ενήμερες για τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν τα ΛΟΑΤΚΙ+ άτομα. Τα μικτά αυτά αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι, ενώ η συμπερίληψη εκτιμάται σε ορισμένους χώρους, απαιτείται περαιτέρω εκπαίδευση και εμπλοκή της ηγεσίας για να διασφαλιστεί μια συνεκτική και ενημερωμένη προσέγγιση.

Στον τομέα της υγείας, η συμπερίληψη περιορίζεται από την απουσία επίσημης εκπαίδευσης. Τα δύο τρίτα των επαγγελματιών υγείας δήλωσαν ότι δεν έχουν λάβει καμία δομημένη κατάρτιση σχετικά με τις ανάγκες υγείας τρανς και ίντερσεξ ατόμων. Μόλις το 33,3% είχε λάβει σχετική εκπαίδευση, αναδεικνύοντας ένα σημαντικό κενό στην επαγγελματική επιμόρφωση. Το έλλειμμα αυτό συμβάλλει σε ασυνέπειες στην παροχή φροντίδας, καθώς πολλοί επαγγελματίες δεν διαθέτουν βασικές γνώσεις για επιβεβαιωτικές πρακτικές ή για τα δικαιώματα των τρανς και ίντερσεξ ασθενών. Παρ' όλα αυτά, η πλειονότητα των επαγγελματιών εξέφρασε έντονη επιθυμία για περαιτέρω κατάρτιση – οι βαθμολογίες ήταν σταθερά υψηλές ως προς την αντίληψη ότι πρόσθετη εκπαίδευση θα βελτίωνε την κατανόηση των αναγκών αυτών των πληθυσμών.

Από την πλευρά των τρανς και ίντερσεξ ατόμων, η πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη συνεχίζει να αποτελεί σοβαρή πρόκληση. Ένα σημαντικό ποσοστό - 80% - των συμμετεχόντων ανέφερε ότι έχει αντιμετωπίσει εμπόδια στην πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες. Αυτές οι δυσκολίες προέρχονται συχνά από διακριτικές συμπεριφορές, *misgendering* ή από έλλειψη γνώσεων εκ μέρους των επαγγελματιών υγείας. Ιδιαίτερα αρνητικά αξιολογήθηκαν οι υπηρεσίες ψυχικής υγείας, οι οποίες θεωρούνται ακατάλληλα προσαρμοσμένες στις ιδιαιτερότητες και τις ανάγκες των τρανς και ίντερσεξ ατόμων – γεγονός που καταδεικνύει έντονη ανάγκη για συμπεριληπτική και επιβεβαιωτική ψυχολογική υποστήριξη.

Ως προς την ευρύτερη κοινότητα και τη στήριξη από ομοτίμους, οι απαντήσεις ήταν μεικτές. Κάποιοι/ες συμμετέχοντες/ουσες ανέφεραν πρόσβαση σε δίκτυα κοινότητας ή ΛΟΑΤΚΙ+ οργανώσεις, ενώ άλλοι/ες δήλωσαν περιορισμένη ή καθόλου ορατότητα τέτοιων πόρων στις περιοχές τους. Αυτή η άνιση πρόσβαση αντικατοπτρίζει τις γεωγραφικές και κοινωνικές ανισότητες και ενισχύει την ανάγκη για ενίσχυση και προβολή των υπηρεσιών που βασίζονται στην κοινότητα.

Συνολικά, τα δεδομένα αποτυπώνουν μια σύνθετη εικόνα. Από τη μία πλευρά, υπάρχουν ενθαρρυντικές ενδείξεις θεσμικής ανοικτότητας, με πολλούς εργοδότες και επαγγελματίες υγείας να δείχνουν προθυμία και προσπάθεια υπέρ της ΛΟΑΤΚΙ+ συμπερίληψης. Από την άλλη, παραμένουν σημαντικά κενά - στην ενημέρωση της ηγεσίας, στη συστηματική κατάρτιση και στις υποδομές - που εμποδίζουν τη μετατροπή αυτής της πρόθεσης σε απτή, ουσιαστική πρόοδο. Η αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων απαιτεί συντονισμένες ενέργειες, όπως η καθιέρωση υποχρεωτικών εκπαιδευτικών προγραμμάτων, η ενίσχυση της λογοδοσίας της ηγεσίας και η επένδυση σε συστήματα κοινοτικής υποστήριξης που προάγουν τη συμπερίληψη.

Εργοδότες

- Προσπάθειες Συμπερίληψης: 75% έχουν πραγματοποιήσει εκπαίδευση· 75% έχουν προσλάβει ή προαγάγει τρανς/ίντερσεξ άτομα.
- Κενά Ηγεσίας: Μεταβλητότητα στην ενημέρωση και δέσμευση της διοίκησης.

Τρανς & Ίντερσεξ Άτομα

- Πρόσβαση στην Υγεία: 80% αντιμετώπισαν εμπόδια· συχνό misgendering και διακρίσεις.
- Ψυχική Υγεία: Χαμηλές αξιολογήσεις· απουσία πολιτισμικής επάρκειας.
- Κοινοτική Στήριξη: Ανομοιογενής ορατότητα και διαθεσιμότητα πόρων ΛΟΑΤΚΙ+.

Επαγγελματίες Υγείας

- Κατάρτιση: Το 66,7% δεν έχει λάβει δομημένη εκπαίδευση.
- Διαθεσιμότητα: Έντονη επιθυμία για περαιτέρω εκπαίδευση και βελτίωση δεξιοτήτων.

Κύρια Συμπεράσματα

- Υπάρχει θετική προδιάθεση, αλλά παραμένουν κενά εφαρμογής.
- Απαιτούνται επενδύσεις στην εκπαίδευση ηγεσίας, στις υποδομές και στην κοινοτική στήριξη.

Συμπεράσματα

Η παρούσα έκθεση αναδεικνύει τη σημαντική πρόοδο που έχει σημειωθεί από την Ισπανία, την Ελλάδα, τη Λιθουανία, την Κύπρο και την Ιρλανδία στην προώθηση των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων, ενώ παράλληλα εντοπίζει επίμονα κενά και προκλήσεις. Τα βασικά ευρήματα υπογραμμίζουν τη σημασία ισχυρών νομικών πλαισίων - όπως ο Νόμος για τα Τρανς στην Ισπανία και τα αντιδιακριτικά μέτρα της Ιρλανδίας - καθώς και την ανάγκη για ουσιαστική εφαρμογή των πολιτικών, ιδίως σε αγροτικές ή πιο συντηρητικές περιοχές.

Κοινοί φραγμοί, όπως η περιορισμένη θεσμική ικανότητα και η ανεπαρκής πρόσβαση των τρανς και ίντερσεξ ατόμων στις υπηρεσίες υγείας, καταδεικνύουν την επιτακτική ανάγκη για συνεχή δράση. Η διακρατική συνεργασία είναι καθοριστική για την επιτάχυνση της πρόόδου. Η ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών - όπως οι νομικές προβλέψεις της Ελλάδας για τα ίντερσεξ άτομα και οι δομημένες κατευθυντήριες οδηγίες της Λιθουανίας για την τρανς υγειονομική περίθαλψη - προσφέρει μια σαφή πορεία προς την εναρμόνιση των προσεγγίσεων μεταξύ των χωρών.

Η περιφερειακή συνεργασία μπορεί να ενισχύσει την ευθυγράμμιση με τις στρατηγικές της ΕΕ, επιτρέποντας στα κράτη να αντιμετωπίσουν συλλογικά τις προκλήσεις και να ενδυναμώσουν τον

αντίκτυπό τους. Η προστασία των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤΚΙ+ ατόμων απαιτεί σταθερή δέσμευση από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, τους θεσμούς και την κοινωνία στο σύνολό της.

Με την προτεραιοποίηση της θεσμικής ενίσχυσης, τη βελτίωση των πολιτικών και την ενίσχυση της κοινωνικής ευαισθητοποίησης, τα συμμετέχοντα κράτη μπορούν να συμβάλουν στη διαμόρφωση μιας πιο συμπεριληπτικής Ευρώπης, όπου κάθε άτομο – ανεξαρτήτως ταυτότητας – είναι προστατευμένο και ενδυναμωμένο.

Χώρα	Βελτιώσεις Πολιτικής	Θεσμική Ισχύς
Ισπανία	- Κατοχύρωση προστασίας για μη δυαδικές ταυτότητες - Αντιμετώπιση των περιφερειακών ασυνεπειών στην εφαρμογή του νόμου	- Διεύρυνση της εκπαίδευσης για επαγγελματίες υγείας και προσωπικό του δημόσιου τομέα - Βελτίωση του συντονισμού μεταξύ αυτόνομων περιφερειών
Ελλάδα	- Επέκταση της προστασίας για τα διαφυλικά άτομα πέρα από τους ισχύοντες ιατρικούς νόμους - Αντιμετώπιση της συντηρητικής κοινωνικής αντίστασης σε αγροτικές περιοχές	- Εκπαίδευση επαγγελματιών υγείας για τις ανάγκες των τρανς και διαφυλικών ατόμων - Συνεργασία μεταξύ τρανς/διεφυλικών κοινοτήτων και εταιρειών απασχόλησης - Ενίσχυση της εφαρμογής των νόμων κατά των διακρίσεων
Λιθουανία	- Συμπερίληψη της ταυτότητας/έκφρασης φύλου στους νόμους περί ισότητας - Αντιμετώπιση της έλλειψης νομικής αναγνώρισης φύλου για μη δυαδικά και διεμφυλικά άτομα	- Αύξηση της δυναμικότητας των φορέων ισότητας - Παροχή συνεπούς, κρατικά υποστηριζόμενης εκπαίδευσης
Κύπρος	Ανάπτυξη εθνικής στρατηγικής για την ένταξη των ΛΟΑΤΚΙ+	Καθιέρωση υποχρεωτικής εκπαίδευσης για την ένταξη στον τομέα της υγείας και στις δημόσιες υπηρεσίες

	• Βελτίωση της νομικής αναγνώρισης της ταυτότητας φύλου και των εργασιακών δικαιωμάτων	• Θέσπιση μηχανισμών αναφοράς και λογοδοσίας
Ιρλανδία	• Ενίσχυση της διαθεματικότητας στους ισχύοντες νόμους • Βελτίωση της πρόσβασης σε συμπεριληπτική υγειονομική περίθαλψη για ενήλικες, όχι μόνο για νέους	• Επέκταση της στοχευμένης εκπαίδευσης για επαγγελματίες υγείας • Ενίσχυση της παρακολούθησης των διακρίσεων στον χώρο εργασίας

ACTIVEAID

INCLUSION THAT TRANSFORMS LIVES

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the European Education and Culture Executive Agency (EACEA). Neither the European Union nor EACEA can be held responsible for them.

Project number: 101144651

PARTNERSHIP:

SOMO2
LGTB+ ARAGÓN

UCD School of Medicine
Scoil an Leighis UCD

**SOCIAL
INNOV**

WISEFOUR

PROLEPSIS
INSTITUTE
tepevo - oetrolisoon - maoydaam

L G L
NACIONALNÉ
LGBT TEISIŲ
ORGANIZACIJA

Funded by
the European Union